

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 919/14

ע"פ 1174/14

לפני: כבוד השופט ח' מלצר
כבוד השופט י' עמית
כבוד השופט א' שהם

המערער בע"פ 919/14 פלוני
והמשיב בע"פ 1174/14 :

נגד

המשיבה בע"פ 919/14 מדינת ישראל
והמערערת בע"פ 1174/14 :

ערעור על הכרעת דין, מיום 3.10.2013; וערעור וערעור
שכנגד על גזר דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד, מיום
31.12.2013, בתפ"ח 334-12, שניתנו על-ידי כב' השופטים:
מי פינקלשטיין – סג"נ; ל' ברודי; ו-ר' אמיר

תאריך הישיבה: כ"ד בניסן התשע"ה (13.4.2015)

בשם המערער בע"פ 919/14 עו"ד עופר אשכנזי
והמשיב בע"פ 1174/14 :

בשם המשיבה בע"פ 919/14 עו"ד עלית מידן
והמערערת בע"פ 1174/14 :

פסק-דין

השופט א' שהם:

1. לפנינו ערעורו של המערער בע"פ 919/14 (להלן: המערער) על הכרעת דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (כב' השופטים: מ' פינקלשטיין – סג"נ; ל' ברודי; ו-ר' אמיר), בתפ"ח 334-12; וכן ערעור וערעור שכנגד על גזר הדין, שניתן ביום 31.12.2013 (ערעור המדינה במסגרת ע"פ 1174/14).

2. המערער הורשע, לאחר ניהול משפט הוכחות, בביצוע העבירות הבאות: שלוש עבירות של אינוס, לפי סעיף 345(א)(1) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין); איומים, לפי סעיף 192 לחוק העונשין; תקיפה בנסיבות מחמירות, לפי סעיף 379 בצירוף סעיף 382(ב)(1) לחוק העונשין; ותקיפת קטין על-ידי אחראי, לפי סעיף 368(א) סיפא לחוק העונשין (ריבוי מקרים).

3. ביום 31.12.2013, נגזר דינו של המערער והוא נדון לעונשים הבאים: 5.5 שנות מאסר לריצוי בפועל, החל מיום מעצרו, 10.8.2012; 12 חודשי מאסר על תנאי לבל יעבור, בתוך 3 שנים מיום שחרורו מהמאסר, עבירה לפי סימן ה' לפרק י' של חוק העונשין, או עבירת אלימות מסוג פשע; 6 חודשי מאסר על תנאי לבל יעבור, בתוך 3 שנים מיום שחרורו מהמאסר, כל עבירת אלימות מסוג עוון, לרבות איומים; כמו-כן, חוייב המערער בתשלום פיצויים בסכום כולל של 65,000 ₪.

המערער משיג על הרשעתו בדין, ולחילופין מערער על חומרת עונשו, ואילו המדינה (להלן: המשיבה) מערערת על קולת העונש שנגזר על המערער.

עובדות כתב האישום שהוגש נגד המערער

4. ביום 16.8.2012, הוגש נגד המערער, יליד 15.3.1958, כתב אישום לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד. על-פי המסופר בכתב האישום, המערער נשוי ל-ב' (להלן: המתלוננת; להלן ביחד: בני הזוג), מזה כ-25 שנים, ולהם חמישה ילדים: ש', יליד 1989; אר', ילידת 1993; אוד', ילידת 1993; י', יליד 1998; ו-א', ילידת 2001 (להלן: הילדים). נטען בחלק הכללי של כתב האישום, כי במהלך מרבית שנות נישואי בני הזוג, נקט המערער כלפי המתלוננת באלימות מילולית, התעלל בה ובילדים נפשית, השליט בבית "אווירת פחד מתמשכת". בתוך כך, נהג המערער לאיים על המתלוננת, ולנקוט באלימות פיזית כלפיה וכלפי הילדים. באותן השנים, כך נטען, במספר רב של פעמים, כפה המערער על המתלוננת לקיים עימו יחסי מין בכוח, בניגוד לרצונה. המערער עשה זאת, גם בסמוך לאחר שהמתלוננת ילדה, וזאת בניגוד לעצת רופא אשר טיפל בה.

5. באישום הראשון נטען, כי ביום שבת, ה-4.8.2012, בשעות הצהריים, כאשר המתלוננת ישנה בחדר השינה שבביתם של בני הזוג, נכנס המערער למיטה, וביקש לקיים עמה יחסי מין. המתלוננת סירבה לבקשתו של המערער, והשיבה כי על-פי

מסורת העדה האתיופית, חל איסור על קיום יחסי מין ביום שבת. המערער התעלם מסירובה של המתלוננת, אחז בידה בכוח, קרע מעליה את שמלת הלילה שלבשה, והסיר את תחתוניה. בהמשך, אחז המערער בחוזקה בידיה של המתלוננת, תוך שהוא מכאיב לה, ולאחר מכן החדיר המערער את איבר מינו לאיבר מינה של המתלוננת, שלא בהסכמתה.

6. בגדרי האישום השני, נטען כי במהלך שנת 2012, במועד שאינו ידוע במדויק למשיבה, ישנו בני הזוג במיטתם בחדר השינה שבביתם. באותה הזדמנות, אחז המערער בידיה של המתלוננת, העיר אותה משנתה, וביקש לקיים עמה יחסי מין. המתלוננת ביקשה מן המערער שיניח לה לישון, אולם המערער לא הגיב לבקשתה, ומשך בכוח את ידיה של המתלוננת. המתלוננת אמרה למערער כי הוא מכאיב לה, והמערער אמר בתגובה "למה את לא נותנת בכבוד בלי לגרור אותך, את אוהבת רק כוח, מה לעשות, את לא רוצה להסכים". בהמשך, אחז המערער בחוזקה בידיה וברגליה של המתלוננת, וגרם לה לכאב. לאחר זאת, החדיר המערער את איבר מינו לאיבר מינה של המתלוננת "בכוח ובניגוד לרצונה".

7. במסגרת האישום השלישי, נטען כי במהלך שנת 2011, בעת שהמתלוננת ישנה במיטתה שבביתם של בני הזוג, נכנס המערער למיטה, וביקש לקיים עמה יחסי מין. המתלוננת סירבה לבקשתו של המערער, ואמרה כי היא עייפה. בהתעלם מסירובה של המתלוננת, שכב עליה המערער, פישק בכוח את רגליה, קרע ממנה את תחתוניה וניסה להסיר את הגופייה שהיא לבשה. המתלוננת פרצה בבכי, והסבירה למערער כי הוא מכאיב לה, וכי הוא מנצל את כוחו למול חולשתה. המערער התעלם מדבריה של המתלוננת, והחדיר את איבר מינו לאיבר מינה, "בכוח ובניגוד לרצונה".

לטענת המאשימה, במעשיו המתוארים באישומים 1-3 לעיל, בעל המערער את המתלוננת שלא בהסכמתה החופשית.

8. על-פי הנטען באישום הרביעי, במספר מקרים, שארעו במועדים שאינם ידועים למשיבה וכן במהלך שנת 2011 או בסמוך לכך, כשהתפרסם בתקשורת על דבר רציחתן של נשים אתיופיות על-ידי בעליהן, אמר המערער למתלוננת "טוב שעשה ככה, כל הכבוד לו, היא בטח בגדה בו". לטענת המשיבה, במעשים אלו איים המערער על המתלוננת בפגיעה שלא כדין בגופה, וזאת על מנת להפחידה ולהקניטה.

9. באישום החמישי נטען, כי במהלך שנת 2012, בשל מחלוקת שהתגלעה בין בני הזוג בנושא כספי, אחז המערער בידה השמאלית של המתלוננת ועיקם אותה, ועקב כך צעקה המתלוננת מכאב. לטענת המשיבה, במעשה זה תקף המערער את המתלוננת.

10. על-פי עובדות האישום השישי, החל משנת 2002 ואילך, במספר הזדמנויות, נהג המערער לסטור על לחייו של י', להכות אותו באמצעות חגורה, ולסובב את אוזנו. עוד נטען, כי במספר הזדמנויות, נהג המערער לצבוט את או', ולהכותה באמצעות חגורה. לטענת המשיבה, במעשיו המתוארים לעיל, תקף המערער את הקטינים י' ו-או', וגרם להם חבלה של ממש.

הכרעת דינו של בית משפט קמא

11. ביום 3.10.2013, הרשיע בית משפט קמא את המערער, פה-אחד, בעבירות שיוחסו לו באישומים הראשון, השני, השלישי, הרביעי (בהזדמנות אחת), והחמישי. המערער הורשע גם בעבירת התקיפה שיוחסה לו כלפי הבן י', בשל הכאתו בחגורה ובשל סיבוב אוזנו. לצד זאת, זוכה המערער, פה-אחד, מעבירת התקיפה כלפי בתו, או', במסגרת האישום השישי. להלן, אפרט בתמצית את עיקרי הראיות שהוצגו בפני בית משפט קמא, על בסיסן הורשע המערער בעבירות כמפורט לעיל.

הרקע למעשים שיוחסו למערער

12. בפתח הכרעת דינו, תיאר בית משפט קמא את מערכת היחסים בין המתלוננת לבין המערער, כעולה מעדויותיהם של בני המשפחה, אשר ממנה ניתן להבין את הרקע לביצוע המעשים שיוחסו למערער בכתב האישום. המדובר במערכת יחסים מורכבת וסבוכה, במסגרתה ניטשו בין בני הזוג ויכוחים רבים, הקשורים לכלכלת הבית ולתפקוד הכללי בו, כאשר בחלק מהמקרים נהג המערער באלימות מילולית כלפי המתלוננת. המתלוננת, אשר לכל אורך עדותה בבית המשפט העידה, לבקשתה, שלא בפני המערער, סיפרה "תוך שהיא ממרדת, לא אחת, בבכי מר", כי המערער לא סייע לה במטלות הבית, ובנטל הטיפול בילדים, ואף לא נטל חלק בעריכת קניות הדרושות לכלכלת הבית, אותן היא ערכה מכספה. המערער, כך העידה המתלוננת, פרע, אמנם, את תשלומי המשכנתא ושילם את חשבון החשמל, ואולם, ביתר הוצאות הבית, ובכלל זאת, חשבונות המים והטלפון; תשלומים לבתי-הספר; והוצאות המחיה השוטפות – היא נשאה, כמעט לחלוטין, לבדה. ילדיהם של בני הזוג העידו, אף הם, על המתרחש

ששררה בין הוריהם בנוגע לכלכלת הבית. כך למשל, סיפר ש', בנם הבכור של בני הזוג, כי הוריו היו רבים "בעיקר על כספים", ובאותן הנסיבות, כך לדבריו, "הייתי פשוט מסתכל מהצד ונותן להם כאילו להירגע ביניהם [...] היינו כזה דרוכים שלא יקרה משהו, אז היינו מסתכלים ויושבים ליד, כדי שלא יקרה איזה מקרה קיצוני" (עמ' 203 לפרוטוקול).

13. עוד העידה המתלוננת, כי המערער התייחס אליה, לעתים קרובות, באופן משפיל. המערער, כך סיפרה המתלוננת, היה מונע ממנה ללכת לאירועים משפחתיים, ובהזדמנויות שונות, כאשר שבה הביתה ממקום העבודה או מאירוע, הוא היה מסרב לפתוח לה את הדלת, למשך שעות, והיא היתה נאלצת לישון בחדר המדרגות. במקרים אחרים, נהג המערער להפריע למנוחתה, ובלשונה, "הוא היה בלילה הולך [...] לעבודה, חוזר בלילה, בא לישון [...] הוא פותח בכוונה את האור, פותח את המוזיקה ברעש גבוה, או סוגר את הדלת חזק, כי אני ביקשתי כמה פעמים שיש לי נדודי שינה מפריע לי" (עמ' 81 לפרוטוקול).

14. המתלוננת טענה בעדותה, כי במהלך שנות נישואי בני הזוג, בעת ויכוחים שהתגלעו ביניהם, היא נמנעה מלהשיב לו. המתלוננת הוסיפה עוד, כי "הוא לא מתייחס אליי טוב אבל אני מתאפקת, אני לא עונה לו, אפילו לא מסתכלת לו בעיניים כי הייתי מפחדת ממנו" (עמ' 96 לפרוטוקול). ואולם, כאשר המערער כינה אותה "משוגעת", וקרא לעברה "לכי לפרדסיה" (הכוונה היא, ככל הנראה, למרכז הרפואי לבריאות הנפש "לב השרון", שבסמוך לפרדסיה – א.ש.), נפגעה המתלוננת עד עמקי נשמתה. המתלוננת סיפרה, תוך שהיא ממררת בבכי על דוכן העדים, כי בתגובה לדבריו אלו של המערער, היא היתה אומרת "ככה אתה אומר לאשתך, לאמא של הילדים שלך? זה התנהגות שלך מה שאתה עושה לי, זה מה שאני אהיה ככה זה מה שאתה מתנהג אליי ככה ואתה אומר לי? זה מה שאתה מאחל לי?" (עמ' 97 לפרוטוקול). אמירותיו אלו של המערער, כך עולה מדבריה של המתלוננת, פגעו בה מאוד, בפרט מאחר ש"הוא אומר לי את זה ליד הילדים, ליד ילדים שלי" (עמ' 97 לפרוטוקול). המתלוננת הוסיפה והעידה, כי נוכח התנהגותו המשפילה של המערער, היא הציעה לו, פעמים רבות, "שניפרד בשלום", אך המערער השיב "אני לא אתגרש ממך, אני הולך מכניס אותך לחושך, אני לא אתגרש ממך בשלום" (עמ' 58 לפרוטוקול).

15. כעולה מעדותה של המתלוננת, מעבר לאלימות המילולית שפורטה לעיל, נקט המערער כלפיה גם באלימות פיזית ומינית (הכוונה למעשים נוספים שאינם מיוחסים

למערער בכתב האישום). המתלוננת העידה, כי בעת שהיתה בהריון, תקף אותה המערער, בכך שמשך ברגלה; דחף אותה; ובעט בה בגבה (עמ' 63-64 לפרוטוקול). ועוד סיפרה המתלוננת, כי המערער קיים עמה יחסי מין, שלא בהסכמתה, בסמוך לאחר לידות הילדים. זאת, למרות שעל-פי מנהג העדה האתיופית, קיים איסור על קיום יחסי מין בסמוך לאחר הלידה. באותם מקרים, כך לדברי המתלוננת, "אני סבלתי מכאבי בטן, ואותו רגע שהוא היה שוכב איתי, היה לי כאבי בטן, ואני מרגישה נפוחה" (עמ' 62 לפרוטוקול). המתלוננת הפצירה במערער כי יחדל ממעשיו אלו, אך ללא הועיל.

16. בעדותו בבית המשפט, ובהתייחס למערכת היחסים בין בני הזוג, מסר המערער כי הם חוו, אמנם, קשיים שונים על רקע משבר כלכלי אליו הוא נקלע, ואולם, לטענתו, חרף אמצעיו הדלים, הוא המשיך לפרנס את משפחתו בכבוד, והוסיף "אפשר לראות את הקבלות, מי היה קונה באמת את הקניות" (עמ' 372 לפרוטוקול). המערער הדגיש, כי הוא מעולם לא קרא לעבר המתלוננת "פרדסיה", ואת התיאור בהקשר זה, "היא הוסיפה", ללא קשר למציאות (עמ' 378 לפרוטוקול).

17. עוד עלה מהעדויות, כי לקראת סוף שנת 2011, נעשה ניסיון מצד קרובי בני הזוג לערוך "שלום בית" בין המתלוננת לבין המערער. במסגרת זו, שוחחה המתלוננת עם אביה ועם אָחיו של המערער, וסיפרה להם על אודות הקשיים המשפחתיים שהם מנת חלקה. המתלוננת ציינה בפניהם, כי המערער היכה אותה ומשך ברגליה. בשיחתה עם אביה, צ', תיארה המתלוננת כיצד היכה אותה המערער, וביקשה ממנו לסייע לה להתגרש ממנו. למשמע הדברים האלו, כעס צ' על המתלוננת, ולדבריו, "אני כעסתי עליה שאסור לדבר על זה [...] זה אסור כי בתרבות שלנו, במדינה שלנו זה מותר שבעל רביץ לאשתו. זה רגיל, זה לא משהו" (עמ' 407 לפרוטוקול).

18. התלונה בגין המעשים המיוחסים למערער בכתב האישום, הוגשה על-ידי המתלוננת, על רקע ויכוח שפרץ בין בני הזוג, ביום 10.8.2012. המתלוננת סיפרה, כי בין השניים היו חילופי קללות, בעיצומם התקרבו המערער לעברה מתוך כוונה לפגוע בה, ולדבריה, "הוא בא אליי בעצבים [...] לחנוק אותי, או למשוך אותי". בעת ניסיונה של המתלוננת להזעיק את המשטרה, מכשיר הטלפון שלה נפל ארצה, והיא נמלטה החוצה מן הבית כשהיא בוכה וצועקת. לאחר זאת, כך הסתבר, המערער דווקא הוא שפנה למשטרה, וטען כי המתלוננת דחפה אותו, והשליכה לעברו מכשיר טלפון (ת/15, עמ' 1), ולשם בירור תלונתו של המערער, נקראו בני הזוג לתחנת המשטרה. בחקירתה, לא מיהרה המתלוננת לחשוף את דבר המעשים המיניים שביצע בה המערער ובחרה

להשיב, תחילה, רק על שאלות הנוגעות לאירועי אותו יום, וזאת מתוך רצונה שלא לגרום לפירוק התא המשפחתי (עמ' 110-111 לפרוטוקול). בשלב מסויים בחקירתה, חשה המתלוננת, ככל הנראה, שהיא אינה מסוגלת עוד להסתיר את שארע לה מידי של המערער, והיא החלה לגולל בפני חוקרת המשטרה את מלוא התמונה. או-אז, נפתחה חקירת המשטרה בנוגע למכלול האירועים וההתרחשויות, עליהם סיפרה המתלוננת במשטרה.

19. להשלמת התמונה יצויין, כי עם מעצרו של המערער, הגישה המתלוננת, ביום 11.1.2013 או בסמוך לכך, תביעת גירושין נגד המערער לבית הדין הרבני. בהמשך, ביום 10.4.2013, הגישה המתלוננת תביעה למזונות, מדור, ומשמורת לילדים הקטינים, לבית המשפט לענייני משפחה. המתלוננת מסרה בעדותה, כי היא הגישה תביעות אלו, בהמלצתה של עובדת סוציאלית, אשר אמרה לה, כי "ברבנות יעזרו לך למזונות" (עמ' 73 לפרוטוקול).

האישום הראשון

20. בהתייחס לאישום זה, העידה המתלוננת כי האירוע התרחש ביום שבת, בשעה שאינה זכורה לה. המתלוננת מסרה, כי בעת שהיא ישנה בחדרה, הגיע אליה המערער וביקש לקיים עמה יחסי מין. בשלב זה, כך לטענתה של המתלוננת, "אמרתי לו: לא רוצה, הוא תפס לי את הידיים ואת הרגליים, ואני אמרתי לו: לא רוצה, לא רוצה, והוא בכוח השתמש, אני אמרתי [...] היום יום שבת, למה אתה עושה ככה?" (עמ' 36 לפרוטוקול). המערער, כך הוסיפה וטענה המתלוננת, לא שעה לתחנוניה, החל לקרוע את הפיג'מה אותה היא לבשה, אחז בחוזקה בידיה ברגליה, ו"אנס" אותה (עמ' 37 לפרוטוקול). כאשר נשאלה המתלוננת למה היא מתכוונת באומרה "אנס", היא התקשתה לתאר את האקט המיני שביצע בה המערער. וכך באו הדברים לידי ביטוי, כעולה מפרוטוקול הדיון, מיום 14.1.2013:

"כב' הש' ברודי:	אז השאלה היא מה שאמרת במשטרה: שהוא הכניס את איבר המין שלו לאיבר המין שלך, זה מה שהיה?
[המתלוננת]:	כן. להגיד ככה, קשה לי באמת להגיד את זה.
כב' הש' פינקלשטיין:	אבל אין ברירה.
[...]	

[המתלוננת]: כן. המילה הזו להגיד, את המילה הזו שאמרת.
 כב' הש' ברודי: קשה לך.
 [המתלוננת]: כן. זה קשה לי.
 כב' הש' ברודי: אבל זה מה שקרה, לפי מה שאת מספרת?
 [המתלוננת]: כן.
 [...] כב' הש' פינקלשטיין: את זוכרת שהוא הכניס את מה שאמרת שהוא הכניס, והוא נכנס אליך לתוכו? את זוכרת את זה?
 [המתלוננת]: כן. כן.
 (עמ' 41 לפרוטוקול)

לדברי המתלוננת, לאחר שהמערער החל במעשיו אלו, היא החלה לבכות, וקראה לעברו שיפסיק:

"אמרתי לו: מה אתה עושה? אתה יודע אסור. יש אנשים, יש גברים שהם נמצאים בכלא אומרים למשטרה וזה, בגלל שהם עושים כל הדברים האלה. אז הוא אמר לי: אז זה מה שאתה לומדת? אמרתי לו: זה לא מה שאני לומדת, זה מה שאתה עושה" (עמ' 41 לפרוטוקול).

המתלוננת עמדה על גרסתה זו גם בחקירתה הנגדית. לטענת המתלוננת, ביום שבת, בעת שהיא ישנה, הגיע אליה המערער, העיר אותה, ושכב מעליה, על מנת לקיים עמה יחסי מין. המתלוננת הדגישה, כי היא לא הסכימה לקיים עם המערער יחסי מין, וזאת עקב האיסור הקייסי על קיום יחסי מין בשבת. עם זאת, אישרה המתלוננת כי היו מקרים בהם היא הסכימה לכך, חרף האיסור, שכן, לדבריה, "אני אישה, יש לי כוח להתווכח איתו כל הזמן?" (עמ' 119 לפרוטוקול). מכל מקום, כך טענה המתלוננת, גם כאשר הסכימה לקיים עם המערער יחסי מין בשבת, היא היתה מזכירה לו שהדבר אסור. עוד אישרה המתלוננת בחקירתה הנגדית, כי היא נמנעה, באותו מקרה מסויים, מלהרים את קולה או לצעוק, מאחר שהיא לא רצתה שהילדים ישמעו זאת. המתלוננת נשאלה בהקשר לכך, "אבל אתם כל הזמן צועקים כשאתם בריב", ועל כך היא השיבה "זה משהו אחר, וזה משהו אחר" (עמ' 118 לפרוטוקול).

21. בחקירתו במשטרה, מיום 10.8.2012, דחה המערער את טענת המתלוננת, לפיה היא לא הסכימה לקיים עימו יחסי מין באותו יום שבת. המערער טען, בהקשר זה, כי "זה היה בהסכמה, דווקא זה היה בכיף, היו לנו הרבה זמן כעסים וסוף סוף היינו ביחד דיברנו ועשינו הכל בהסכמה ובכיף" (ת/12, עמ' 3). על הכחשתו זו, חזר המערער גם

בעדותו בבית המשפט, מיום 4.6.2013, שם הוא טען כי: "אין דבר כזה. בחיים אני לא, אני לא מסוגל קודם כל בכוח [...] זה דווקא יוזמה של שנינו, זה בכיף" (עמ' 386 לפרוטוקול).

22. יצויין, כי בעימות שנערך במשטרה בין בני הזוג, ביום 14.8.2012, נשאלו השניים על המעשים המיוחסים למערער במסגרת האישום הראשון. וכך באו הדברים לידי ביטוי, כעולה מתמליל העימות:

"[חוקרת]: אני רוצה שתגידי לו מה שסיפרת שהיה בשבת. [...]

[המתלוננת]: את הפיג'מה, קרעת את הפיג'מה שלי, כן?

[המערער]: את נשבעת באלוהים? את נשבעת באלוהים? (צועק) כן

[המתלוננת]: [...]

[המערער]: ישבנו על המיטה, אמרת לי, את אמרת, 'בוא, קודם כל, נאכל, נשתה, עכשיו שבת, נכון? אמרת? אמרתי קודם כל בשבת, אסור. אמרת לי 'תעזבי את השטויות שלך'. לא.

[המערער]: [...]

[המתלוננת]: הוא עשה לי בכוח [...] תפס לי ידיים, הוא תפס את הרגל, והוא עשה.

[המערער]: אין שמץ של בושה, אין לך אלוהים.

[...]

[המתלוננת]: הוא קרע לי את הפיג'מה שלי, דחף לי, ככה את הידיים שלי, הדביק לי, ככה, את הרגליים שלי, אני אישה, יש לי, יש לי כוח?"

(ת/א, עמ' 7-10).

האישום השני

23. במסגרת אישום זה, העידה המתלוננת כי האירוע התרחש לפני המקרה המיוחס למערער באישום הראשון, ולא ביום שבת. המתלוננת לא הצביעה, אמנם, על מועד מדויק בו התרחש האירוע האמור, ואולם היא ציינה כי הדבר אירע לאחר ש-י', בנם, יליד 1998, עלה לתורה. המתלוננת הבהירה, בהקשר זה, כי אינה יודעת לנקוב

בתאריכים, וכאשר היא נדרשת להתייחס לתאריך מסויים, היא נעזרת בילדיה. לגופו של עניין, מסרה המתלוננת כי באחד הימים, כאשר ישנה במיטתה, המערער נכנס למיטה וביקש לקיים עמה יחסי מין. חרף סירובה של המתלוננת לבקשתו, אחז בה המערער, עיקם את ידיה ותפס אותן. לאחר זאת, כך לדברי המתלוננת, המערער "עשה בכוח", באופן שהסב לה כאב. המתלוננת נשאלה למה כוונתה באומרה "עשה", וכך השיבה:

"[המתלוננת]: כמו שאמרתם עכשיו. כאילו, אני מבקשת.
 כמו במקרה הראשון? כן.
 כב' הש' ברודי: [המתלוננת]:
 כב' הש' ברודי: אותו מעשה בדיוק? כן. כן.
 [המתלוננת]: [..]
 כב' הש' פינקלשטיין: כשאת אומרת שהוא עשה כמו במקרה הראשון, הכוונה מה? שהוא הכניס את איבר המין? כן.
 [המתלוננת]: כב' הש' פינקלשטיין: את זוכרת את זה? כן. הוא עשה בכוח."
 [המתלוננת]: (עמ' 43-44 לפרוטוקול).

בהמשך, נעזר בית משפט קמא במתורגמנית לצורך תרגום המונחים לאמהרית:

"כב' הש' פינקלשטיין: תשאל אותה אם הקולא (איבר המין של הגבר באמהרית – א.ש.) שלו, נכנס לאמס (איבר המין של האישה – א.ש.) שלה.
 [המתלוננת]: כן."
 (עמ' 44 לפרוטוקול).

24. בעדותה בבית המשפט בנוגע לאישום זה, טענה המתלוננת, לא אחת, כי היא אינה זוכרת את מלוא הפרטים, לרבות את הפרטים עליהם העידה בחקירתה במשטרה. בפרט, כך טענה המתלוננת, היא אינה זוכרת את חילופי הדברים בינה לבין המערער, במהלך האירוע. המתלוננת הסבירה, בהקשר לכך, כי "יש לי הרבה דברים, קשה לי מאוד בחיים [...] אז אני מאבדת את כל הזיכרון. לא תופסת. שוכחת. [...] כל הדברים שאני סופגת, כל הדברים על האונס, כל המכות, כל ההתעללות, כל מה לא, מה לא, איך יהיה לי זיכרון? איך?" (עמ' 53 לפרוטוקול). לאחר הדברים האלו, ביקש בית משפט

קמא מבאת-כוח המדינה לרענן את זכרונה של המתלוננת באמצעות פרטים שהמתלוננת מסרה בחקירתה במשטרה, כמפורט להלן:

'אמרתי לו: אתה מכאיב לי, אתה עושה לי כואב. אחר כך מה לעשות אמר מה את אוהבת כוח, את לא מסכימה, את אוהבת בכוח רק.'	[המתלוננת]:
'כן ומה הוא עשה?'	[החוקר]:
'תפס אותי חזק ביד וברגל שעשה.'	[המתלוננת]:
'מה עשה?'	[החוקר]:
'מה עשה? אנס אותי''''.	[המתלוננת]:
	(עמ' 15 להכרעת הדין).

לאחר השמעת הדברים הללו למתלוננת, היא נשאלה, האם היא זוכרת שהיא סיפרה זאת בחקירתה, והמתלוננת השיבה בחיוב. ועוד יצויין, כי בחקירה הנגדית, בהתייחס לאישום זה, טענה המתלוננת כי היא זוכרת את האירוע המדובר, מאחר שהמערער הותיר סימנים על ידיה, אשר גורמים לה לכאבים עד היום, וזאת בעיקר בעת שהיא משתמשת במים חמים או בשמן (עמ' 136 לפרוטוקול).

25. המערער הכחיש את המעשים המיוחסים לו במסגרת אישום זה, וחזר על טענתו כי הוא מעולם לא השתמש בכוח נגד אשתו, וממילא אין זו דרכו לומר לה דברים כדוגמת האמירה "את אוהבת רק בכוח" (עמ' 393 לפרוטוקול).

האישום השלישי

26. המתלוננת מסרה בעדותה, כי האירוע מושא אישום זה, התרחש בסמוך לאירוע המתואר באישום השני, ואף הוא לא התרחש ביום שבת. המתלוננת הסיקה כי מדובר, ככל הנראה, באחד מחודשי הקיץ, מאחר שהיא זוכרת כי היא לבשה גופייה. המערער, כך סיפרה המתלוננת, הגיע למיטתם של בני הזוג, בעת שהיא ישנה, בכוונה לקיים עמה יחסי מין. לדברי המתלוננת, "הוא בא אליי באמצע השינה שלי, התחיל להשתמש בי, החזיק לי ממש את הידיים את הרגליים, כמו תמיד. לא היה לי כוח לזוז. [...] הוא לא אמר לי כלום, שום דבר. הוא עשה בכוח, קם והלך" (עמ' 49 לפרוטוקול). המתלוננת הדגישה, כי המערער לא אמר מילה במהלך האירוע. כמו במקרים הקודמים, כך העידה המתלוננת, גם במקרה זה החדיר המערער את איבר מינו לאיבר מינה, ובמילותיה, "הוא אנס ונכנס" (עמ' 56 לפרוטוקול). באת-כוח המדינה רעננה את זכרונה של המתלוננת, והקריאה לה את שאמרה בחקירתה: "בכלל כרגיל תפס לי את הרגל שלי, והחזיק אותי

ככה ממש חזק-חזק, ותפס אותי ככה, ושם עליי את עצמו. קרע לי את התחתונים וגם היתה גופיה וקרע אותה, רצה להוריד אותה ונקרע קצת". לאחר הקראת הדברים האלו, אישרה המתלוננת כי אמרה אותם, ואישרה גם את נכונותם.

27. בעדותו בבית המשפט, הכחיש המערער את המיוחס לו באישום זה, באומרו כי "בחיים לא, לא היה מצב כזה" (עמ' 394 לפרוטוקול).

האישום הרביעי

28. אישום זה ייחס למערער, כאמור, השמעת איומים כלפי המתלוננת, בכך שכל אימת שנאמר באמצעי התקשורת כי נשים אתיופיות נרצחו על-ידי בני זוגן, קרא המערער לעבר המתלוננת: "טוב שעשה ככה, כל הכבוד לו, היא בטח בגדה בו". בפתח הדיון באישום הרביעי, דחה בית משפט קמא את טענתו של המערער, לפיה נפגעה יכולתו להתגונן מפני אישום זה, באשר כתב האישום אינו מפרט את המועדים בהם בוצעו, לכאורה, העבירות. בית משפט קמא קבע, בהקשר זה, כי טענה זו לא נטענה בשלב המקדמי, ולא נתבקשה רשות להעלותה באף שלב. לאחר זאת, ציין בית משפט קמא כי במסגרת מערכת היחסים המורכבת ורוויית המחלוקות והמריבות בין בני הזוג, נהג המערער, לא אחת, לאיים על המתלוננת, כפי שעולה מעדותה:

"[המתלוננת]: ביחסים שלנו, כאילו כל הזמן אנחנו רבים. כל הזמן שאני מדברת איתו שניפרד בשלום, אז הוא לא מקשיב לי, ואומר לי: אני לא אתגרש ממך, אני הולך מכניס אותך לחושך, אני לא אתגרש ממך בשלום, זה מה שאמר.
[ב"כ המאשימה]: מה זה להכניס אותך לחושך?
[המתלוננת]: להכניס אותך, כאילו בית הקברות."
(עמ' 58 לפרוטוקול).

עוד טענה המתלוננת, כי בעת שהיא היתה בהריון, המערער אמר לה שהעובר שברחמה אינו ילדו, ודרש ממנה לערוך בדיקת הורות. ברוח זו התבטא המערער גם כאשר הוא התבקש על-ידי המתלוננת לסייע כספית בגידול הילדים, באומרו, "מי שהכניס אותך להריון, יביא לך כסף" (עמ' 61 לפרוטוקול).

29. בהמשך עדותה, ולאחר שרוענן זכרונה על-ידי באת-כוח המשיבה, התייחסה המתלוננת לאיומים קונקרטיים שהפנה כלפיה המערער. לטענת המתלוננת, התרחשו

הדברים כאשר בני הזוג צפו בטלוויזיה, ודובר בחדשות על מקרה בו גבר רצח את אשתו, ממוצא אתיופי. המתלוננת סיפרה, כי למשמע הדברים האלה אמר לה המערער "מגיע לה לאישה", שכן היא בגדה בבעלה. על אף שהמתלוננת העידה כי היא אינה בוגדת במערער, היא חששה שמא "גם לי יקרה דבר כזה" (עמ' 61 לפרוטוקול).

30. המערער מצידו, הכחיש כי איים, אי פעם, על המתלוננת. לטענת המערער, הוא זה שחתר לסיים את נישואי בני הזוג, ולכן דבריה של המתלוננת, בהקשר זה, אינם אלא בגדר "עלילה" ו"שקר" (ת/13, עמ' 2). עוד נטען על-ידי המערער, כי אין זה מדרכו להצדיק רצח מעין זה, שהרי "מי שרוצח את הילדים, את האישה שלו? זה חולה נפש" (ת/11א, עמ' 14). על הכחשתו זו חזר המערער גם בעדותו בבית המשפט, שם טען כי אין הוא מסוגל להוציא מפיו איומים מסוג זה (עמ' 450 לפרוטוקול).

האישום החמישי

31. במסגרת אישום זה, מסרה המתלוננת כי, באחת הפעמים, כאשר בני הזוג היו במטבח הבית, התגלע ויכוח בינה לבין המערער, על רקע עניין שאינו זכור לה. באותן נסיבות, כך טענה המתלוננת, המערער "עיקם לי את היד, ממש צרחתני", ובהמשך, הוא "קילל אותי והלך" (עמ' 65 לפרוטוקול).

32. המערער, מנגד, הכחיש כי עיקם את ידה של אשתו, כנטען על-ידה. לטענת המערער, הוא מעולם לא נהג כלפי המתלוננת באלימות מסוג כלשהו, וממילא "בחיים לא הרמתי יד על אף אחד" (ת/13, עמ' 1).

מצבה הנפשי של המתלוננת

33. על רקע כלל האישומים והמעשים המפורטים לעיל, נקלעה המתלוננת, כך על-פי עדותה, למצב נפשי ורגשי קשה. המתלוננת החלה לסבול מדכאונות ונדודי שינה, וזיכרון המעשים שביצע בה המערער, לטענתה, מהדהד בראשה כל העת. כשהיא בוכה מעל דוכן העדים, תיארה המתלוננת את רגשותיה ותחושותיה:

"כל החיים שלי זה נתן לי כתם בכל הגוף, בחיים לא אשכח, בחיים, בחיים, בחיים. אפילו שאני אהיה, אפילו שאני אהיה מתחת לאדמה, העצמות שלי לא ישכחו מה שהתעלל בי ואת מה שעשה לי. בחיים. בחיים." (עמ' 138 לפרוטוקול).

34. בגדרי אישום זה, נטען כלפי המערער, כי הוא היכה בהזדמנויות שונות את ילדיו, י', ו-או'. בחקירתו על-ידי חוקרת הילדים, סיפר י' כי אביו נהג כלפיו באלימות פעמים רבות, כעולה מתמליל החקירה:

"[חוקרת]: האם יש מישהו שפגע בך?
 [י']: כן, אבא שלי.
 [חוקרת]: תספר לי עוד על זה.
 [י']: שהייתי קטן פעם הוא היה סיבב לי את האוזן, חגורה וזה.
 [...]
 [חוקרת]: זה שהוא סובב לך את האוזן, קרה פעם אחת או יותר מפעם אחת?
 [י']: יותר.
 [חוקרת]: וזה שהוא הרביץ עם חגורה קרה פעם אחת?
 [י']: הרבה יותר.
 (ת/4, עמ' 4-5).

על דברים אלו חזר י' גם בעדותו בבית המשפט. י' סיפר, כי החל מגיל 4, נהג אביו להכותו באמצעות חגורה, ועיקם את אוזנו מסיבות שונות, ובין היתר, לנוכח ציונים לא טובים שהוא קיבל; או עקב "כל מיני שטויות" שילדים עושים (עמ' 152-153 לפרוטוקול). מעשים אלו, כך העיד י', נמשכו עד שעלה לכיתה ה' או ו'. עוד מסר י', כי כתוצאה מעוצמת המעשים האלימים שהפגין כלפיו אביו, הוא היה בוכה לעתים קרובות (עמ' 154 לפרוטוקול), ובמקרים מסויימים הופיעו על גופו סימנים ושריטות (עמ' 157 לפרוטוקול).

35. בטופס סיכום עדותו של י', ציינה חוקרת הילדים כי ניכר ש-י' אינו חש בנוח בחקירתו, הוא נראה כמי שמודע באופן מלא להשלכות עדותו, ולכן הדבר מעמיד אותו בקונפליקט. דבריו של י', כך עולה מסיכום עדותו, נמסרו במלל חופשי, ועולה מהם דינאמיקה המאפיינת את המעשים עליהם הוא העיד. ואולם, לשיטתה של חוקרת הילדים, דבריו של י' "נמסרו באופן כותרתי ולא עובו בפרטים משמעותיים נוספים ולאור זאת אין באפשרותי להעריך את מהימנות דבריו" (ת/5, עמ' 3). על דברים דומים חזרה חוקרת הילדים גם בעדותה בבית המשפט, שם ציינה, כי י' "התקשה למסור פרטים, הוא תיאר דברים באופן כותרתי בלבד. כל התנהגות שלו במהלך החקירה הוא רעד, כל חלק

הגוף התחתון שלו הוא רעד, הוא היה מאוד נבוך [...] ראיתי שהוא בקונפליקט" (עמ' 248-247 לפרוטוקול).

36. במסגרת אישום זה, העיד גם ש', אחיו הבכור של י', וסיפר כי הוא היה עד ראיה למספר מקרים בהם נהג המערער באלימות כלפי י'. בעדותו מסר ש', כי:

"[ל-י'] אני יודע שהוא היה מרביץ בחגורה, גם [י'] כמוני ממש בעייתי. אבל זה גיל כזה, זה גיל שאתה משתולל ואתה פה, ואתה לא חוזר בזמן מהלימודים כי אתה עם חברים ודברים כאלה. או שאתה לא מקשיב או שאתה לא עונה לו. היה מרביץ עם חגורה, שהוא היה ממש-ממש קטן, שהיה זוחל, היה מושך לו גם באוזניים עד מצב שבאמת שנפצעה לו האוזן" (עמ' 201 לפרוטוקול).

ש' תיאר מקרה ספציפי אחד, שבו ראה במו עיניו מעשה אלימות מסויים שביצע המערער כלפי י', באחד מימי חודש אוגוסט. המערער קרא ל-י' מספר פעמים, ו-י' לא השיב לו. או-אז, פנה המערער לעברו של י', וסטר בפניו (עמ' 202 לפרוטוקול). משנשאל ש' האם הוא בטוח כי הוא ראה בעצמו את הדברים, הוא השיב "כן. חד משמעי ראיתי את זה" (עמ' 215 לפרוטוקול). עדת ראיה נוספת למעשה אלימות שביצע המערער כלפי י', היא האחות אוד', אשר סיפרה בעדותה, כי ראתה שהמערער משך ל-י' באוזניו.

37. או', אשר העידה בפני חוקרת הילדים על מעשי אלימות שהפנה כלפיה המערער, טענה, אף היא, כי היתה עדה למעשים שביצע המערער ב-י'. או' מסרה, לגבי עצמה, כי המערער צבט אותה, לא פעם, והכה בה באמצעות חגורה, והוא עשה כך, "ממש חזק", באופן שהכאיב לה. לצד זאת הדגישה או', כי "אני חושבת שזה לא היה כמו שכאב [ל-י']". לדברי או', "[ל-י'] הוא היה מרביץ הרבה, כי הוא היה מאחר, אבל אני כאילו זה לא היה הרבה פעמים" (ת/1, עמ' 10-12).

38. בהתייחס לעדותה של או' בפניה, ציינה חוקרת הילדים, כי עדות זו נמסרה במלל חופשי, והייתה רווייה בדינאמיקה המאפיינת פגיעות מעין אלו בתוך המשפחה. בדבריה של או', כך לגישה של חוקרת הילדים, לא ניכרה מגמה של הפללה כלפי המערער, או ניסיון להעצים את הדברים יותר מכפי שהם. עם זאת, סברה חוקרת הילדים כי לא ניתן להעריך את מהימנות דבריה של או', מן הטעם שהאירועים עליהם העידה לא היו מובחנים, ומרבית עדותה נמסרה בצורה כללית וגנרית (ת/3, עמ' 4).

יצויין, כי חוקרת הילדים לא התירה את עדותה של או' בבית המשפט, בציינה, כי: "ניכר כי [או'] מצוייה בקונפליקט לאור החשיפה, ובקונפליקט נאמנויות. עדותה בבית המשפט עלולה להעמיק את הקונפליקט בו היא מצויה ולהסב לה נזק נפשי ורגשי, לאור כל זאת אני אוסרת את עדותה של אושרת בבית המשפט" (ת/3, עמ' 4).

39. בחקירתו במשטרה, כמו גם בעדותו בבית המשפט, הכחיש המערער כי נהג באלימות מכל סוג שהוא כלפי ש' ו-או', וטען כי, לכל היותר, "אולי עשיתי בטוסיק פעם אחת מכה זה חלק מהחינוך" (ת/13, עמ' 2). ככל שהתרחש הדבר, היה זה, כך לטענת המערער, מתוך לחץ שנבע מדאגה ל-י' ול-או', לאחר שהם איחרו לחזור מבילוי בגן השעשועים (עמ' 402 לפרוטוקול).

תגובת המערער למיוחס לו - כללי

40. מעבר להכחשותיו, כמפורט לעיל, את האישומים השונים, טען המערער, כי המתלוננת מעלילה עליו עלילות שווא ו"ממציאה" דברים, כנקמה על רצונו להתגרש ממנה, ועל כך שהוא פנה בתלונה למשטרה, ביום 10.8.2012, עקב התנהלותה (עמ' 440 לפרוטוקול). לטענתו של המערער, הוא רצה לסיים את פרק נישואיו למתלוננת בכבוד, ולראיה הוא הסכים להתגרש ממנה ברבנות (עמ' 441 לפרוטוקול), ואילו היא סירבה לבקשתו. עוד טען המערער, כי תלונותיהם של י' ושל או', אף הן, אינן אלא בדייה מוחלטת, ונולדו עקב כך שהמתלוננת "שטפה להם את המוח" (ת/14, עמ' 2-3). המערער הוסיף וטען, כי "פשוט, הנשים שלנו למדו [...] להכניס לבוץ את הגברים, זה הכוח שלהן" (ת/11א, עמ' 9).

קביעות המהימנות שנעשו על-ידי בית משפט קמא

41. לאחר האזנה לעדויות השונות ובחינת הראיות שהונחו לפניו, פירט בית משפט קמא את קביעותיו באשר למהימנות העדים, ואמינות הגרסאות השונות, ועמד, בפירוט, על הטעמים אשר ניצבו ביסוד קביעותיו. להלן אתיחס בתמצית לעיקרי הדברים.

42. אשר לעדותה של המתלוננת, קבע בית משפט קמא, כי היא נמצאה על-ידו כעדה מהימנה, והוסיף כי גרסתה מתיישבת היטב עם הגיונם של דברים. המתלוננת, כך נקבע, העידה בכנות, ותיארה את המעשים שביצע בה המערער בצער, בכאב, ומתוך פגיעות רבה, וזאת, מבלי להפריז או להגזים במידת האלימות המינית, הפיזית, והמילולית שהפגין כלפיה המערער, במשך שנים. בית משפט קמא הדגיש, כי עדותה

של המתלוננת היתה רצופה בבכי "שבקע ממעמקי ליבה ונפשה, והיו שזורים בו ביטויים המצביעים על כאבה ועל חוסר האונים שלה". טענתו של המערער, לפיה המתלוננת היא היא אשר תקפה אותו, ואילו הוא היה הקורבן, נדחתה מכל וכל על-ידי בית משפט קמא. נקבע, בהקשר זה, כי המתלוננת הביעה, לאורך כל הדרך, קושי וחשש להעיד נגד המערער, דבר אשר מצא את ביטויו בקשייה לפרט את המעשים שהוא ביצע בה. בהתייחס לקשיים הנובעים מהפירוט החסר והלקוני שבעדותה של המתלוננת, ציין בית משפט קמא, כי מדובר ב"אישה צנועה וביישנית", אשר "לא ניחנה בעושר לשוני", וזאת בנוסף על היותה אישה דתיה, המקפידה על צנעת הפרט. מטעם זה, כך הוסיף וקבע בית משפט קמא, כי "לא היה מנוס מלרענן את זיכרונה מאמרותיה במשטרה". במענה לטענת המערער, בנוגע למעורבותו של בית המשפט בחקירת המתלוננת, ציין בית משפט קמא, כי אופייה ואישיותה של המתלוננת, כמו גם נסיבות חייה הקשות, והצורך להעיד נגד אבי-ילדיה, הצדיקו את השלמת עדותה בבית המשפט, באמצעות הצגת שאלות מנחות. עם זאת, הזכיר בית משפט קמא, כי המתלוננת מסרה עדות מפורטת ורחבה יותר במשטרה. ועוד הבהיר בית משפט קמא, כי נפסק לא אחת, כי עדויותיהן של מתלוננות בעבירות מין מאופיינות, לעתים קרובות, בחוסר בהירות, בערבוב אירועים ומועדים, ובאי זכירת פרטים מסויימים, מתוך האירועים הטראומטיים שהיו מנת חלקן. מכל מקום, ובסופו של יום, כך הדגיש בית משפט קמא, השכילה המתלוננת להצביע על "שלושה מקרים קונקרטיים", בהם ביצע בה המערער מעשי אינוס, כמפורט באישומים הראשון, השני, והשלישי. אשר לסתירות בעדותה של המתלוננת, עליהן הצביע המערער, קבע בית המשפט, כי הן "אינן יורדות לשורשו של עניין כלל ועיקר". לבסוף, מצא בית משפט קמא תמיכה לעדותה של המתלוננת בעדויותיהם של ילדי בני הזוג, ובמצבה הנפשי, כמתואר בפסקה 33 לעיל.

אשר לעבירות האיומים שיוחסו למערער כלפי אשתו במסגרת האישום הרביעי, קבע בית משפט קמא, כי הוכחה לפניו, מעבר לספק סביר, עבירת איומים אחת בלבד, להבדיל מריבוי עבירות שיוחסו למערער בכתב האישום. על יסוד האמון המלא שרכש לעדותה של המתלוננת, קבע בית משפט קמא כי על-פי כל אמת מידה, ומנקודת מבטו של האדם הסביר, התבטאותו של המערער כלפי אשתו, לפיה "שוב שעשה ככה, כל הכבוד לו", על רקע פרסום דבר הירצחה של אישה אתיופית על-ידי בעלה, "נוטעת פחד ואימה בנפשו של האדם שאליו מופנים הדברים".

ועוד קבע בית משפט קמא, על בסיס האמון המלא בגרסתה של המתלוננת, כי הוכח, מעבר לספק סביר, מעשה התקיפה המיוחס למערער במסגרת האישום החמישי.

43. ומכאן לאישום השישי. עדותו של י' זכתה, אף היא, לאמונו של בית משפט קמא. נקבע, בהקשר זה, כי י' הינו "עד מהימן, אשר דיבר מתוך תחושת חוויה של פגיעה", וניכר עליו כי הוא נתון בקונפליקט מעצם עדותו נגד אביו. עם זאת, ובשים לב לתיאור המעשים ה"כללי" ו"המצומצם" שעלה מעדותו של י', בנוגע למעשי האלימות שהפגין כלפיו המערער, נפלה מחלוקת בין חברי המותב. כב' השופטת ל' ברודי סברה, כי אין די בעדותו זו של י' כדי להוכיח, מעבר לספק סביר, את כלל מעשי האלימות המיוחסים למערער כלפי י'. לשיטתה של השופטת ברודי, "לצורך קביעת ממצאים בהליך הפלילי, לא די בתיאור המצומצם, הגנרי והכללי של [י'], אשר העיד על אלימות שהפעיל כלפיו המערער לאורך תקופת ילדותו". מנגד, דעת הרוב, מפי כב' השופט ר' אמיר, אליו הצטרף סגן הנשיא מ' פינקלשטיין, קבעה כי יש להרשיע את המערער בריבוי מעשי תקיפה ואלימות כלפי י', לאורך השנים. עדותו של י', כך על-פי דעת הרוב, היתה כנה ומהימנה ביותר, וניתן ללמוד ממנה על דרך התנהלותו האלימה של המערער כלפיו, שנמשכה על פני שנים לא מעטות. לפיכך, והגם שתיאור הדברים על-ידי י', "היה תיאור כללי וחוויתי, ואינו עשיר בפירוט עובדתי מדוקדק", סברו שופטי הרוב, כי ניתן לקבוע על בסיס ממצאים באשר למעשי האלימות האמורים, ולהרשיע את המערער בגינם.

בהמשך, ובהתייחס לעדותו של ש', אחיו הבכור של י', על אודות אירוע אלים קונקרטי ונקודתי, במסגרתו סטר המערער על לחיו של י', ואשר אותו ראה ש' במו עיניו (ראו פסקה 36 לעיל), שררה תמימות דעים בין כלל שופטי המותב, כי ש' "סיפר לבית המשפט את העובדות כהווייתן", ומסר תיאור עובדתי מספק, באופן שאיפשר לקבוע ממצאים עובדתיים על בסיס עדותו.

44. אשר לעדותה של או', הוסכם על דעת כלל חברי המותב, כי תיאורה את מעשי האלימות שנקט כלפיה המערער, הינו "כללי", באופן שלא ניתן לקבוע ממצאים על יסודו. הגם שעדותה של או' שימשה כתמיכה לגרסתה של המתלוננת, ונקבעה, בכללותה, כגרסה מהימנה, הצטרף בית משפט קמא למסקנותיה של חוקרת הילדים, לפיהן או' העידה באופן "כותרתי", וקבע כי "תיאורה לא מאפשר להתמקד [ב]אירועים ספציפיים, באופן שניתן לקבוע לגביהם ממצאים מעבר לכל ספק סביר".

45. אל מול האמון המלא שניתן בעדויותיהם של המתלוננת ושל בני המשפחה (בכפוף לדברים שנאמרו לגבי או'), דחה בית משפט קמא את גרסתו של המערער, מכל

וכל. בית משפט קמא התרשם, כי המערער הינו "אדם קר רוח, שלא היסס להטיל את מלוא האחריות ליחסים העכורים בינו לבין המתלוננת על המתלוננת עצמה". למסקנה זו הגיע בית משפט קמא, בין היתר, בשים לב לכך שהמערער כינה את המתלוננת, לא אחת, כ"משוגעת", וזאת על אף שהתבטאות זו היתה, לדבריה, "כחץ בליבה". עוד קבע בית משפט קמא, כי הכחשתו הגורפת של המערער את כלל המעשים המיוחסים לו, אינה מתיישבת עם עוצמת הפגיעה והכאב האוטנטי שנגרמו למתלוננת. גרסתו של המערער, לפיה המתלוננת היתה הגורם התוקפני מבין השניים, נדחתה על-ידי בית משפט קמא, בקובעו כי המערער בחר לנצל את הסיטואציה "בצורה צינית", על מנת להציג תמונה כוזבת, ו"במילים אחרות, הוא הפך את הקערה על פיה" (ההדגשות במקור – א.ש.). בהמשך, דחה בית משפט קמא את טענות ההגנה שהעלה המערער. כך, חרף טענתו של המערער, לפיה לא ניתנה לו הזדמנות להתגונן בנוגע לאישומים השני והשלישי, באשר הוא נחקר במשטרה אך ורק לגבי האישום הראשון, קבע בית משפט קמא כי לא נפגעה זכותו של המערער להתגונן מפני אישומים אלו. לגישתו של בית המשפט, גרסתו של המערער, לפיה הוא מעולם לא קיים יחסי מין עם אשתו בניגוד להסכמתה, מהווה "הכחשה עקרונית וגורפת" (ההדגשות במקור – א.ש.), אשר חולשת גם על האישומים השני והשלישי.

46. על יסוד האמור לעיל, החליט בית משפט קמא, פה-אחד, להרשיע את המערער בעבירות המיוחסות לו באישומים הראשון, השני, השלישי והחמישי; בעבירת איומים אחת, במסגרת האישום הרביעי; ובעבירה אחת של תקיפה כלפי י' (בכך שהמערער סטר בפניו של י'), במסגרת האישום השישי. בדעת רוב, הרשיע בית המשפט את המערער בעבירות נוספות של תקיפה כלפי י' (הכאתו של י' על-ידי המערער באמצעות חגורה ועיקום אוזניו), במסגרת האישום השישי, כנגד דעתה החולקת של השופטת ברודי. לצד זאת, זופה המערער, מחמת הספק, מעבירות התקיפה שיוחסו לו כלפי או'.

גזר דינו של בית משפט קמא

47. ביום 31.12.2013, נגזר עונשו של המערער. בפתח הדברים, עמד בית משפט קמא על האמור בתסקיר שירות המבחן בעניינו של המערער. המערער הינו כבן 53 שנים, אב לחמישה ילדים, ללא עבר פלילי, אשר עלה לישראל מאתיופיה. הוא סיים 12 שנות לימוד באתיופיה, ולאחר עלייתו ארצה הוא עבד כ-18 שנים, עובר למעצרו, בבית החולים "לניאדו" במחלקה הסיעודית. עוד צויין בתסקיר, כי לאחר מעצרו של המערער התגרשו בני הזוג. בהתייחסו לעבירות בהן הורשע, הכחיש המערער כל סוג של אלימות כלפי בני משפחתו, וכן "טשטש את אחריותו לביצוע המעשים". המערער המשיך

להאשים את המתלוננת כי היא העלילה עליו עלילת שווא, משום שהוא התרחק ממנה בשל הצורך לפרנס את הילדים, וטען כי היא השפיעה עליהם להעיד נגדו. להתרשמותו של שירות המבחן, קיימים אצל המערער מאפיינים התנהגותיים המצביעים על סיכון גבוה להישנות עבירות דומות. עוד עלה מן התסקיר, כי המערער הינו "אדם המרוכז בעצמו ובצרכיו", ובשל כך הוא "נעדר יכולת אמפתיה" לקורבנות העבירה. מטעמים אלו, נמנע שירות המבחן מהמלצה שיקומית לגבי המערער, וסבר כי העונש ההולם את מצבו של המערער הינו מאסר בפועל.

תסקיר המבחן מתייחס גם לעניינה של המתלוננת, ונמסר בו כי היא דיווחה לשירות המבחן על מצבה הבריאותי והנפשי הקשה. המתלוננת מטופלת תרופתית לצורך תפקוד יום-יומי, והיא עדיין חשה תחושות אימה, פחד, והיעדר בטחון עצמי, על רקע היותה קורבן לאלימותו של המערער במשך שנים. שירות המבחן התרשם מחולשתה של המתלוננת להתמודד עם הסיטואציות, הדורשות ממנה להגן על עצמה ועל ילדיה. היא מטופלת במרכז למניעת אלימות, וילדיה מטופלים על-ידי שירותי הרווחה. המתלוננת עודנה חוששת מפני המערער, ומלוות אותה תחושות אשמה ומידור מצד משפחתו של המערער.

48. כבואו לקבוע את מתחם העונש ההולם לעבירות בהן הורשע המערער, עמד בית משפט קמא על חומרת מעשיו של המערער, כפי שהדברים משתקפים ממכלול הנסיבות שהוכחו בפני בית המשפט. נקבע, כי האלימות המינית, הפיזית, והמילולית, בה נקט המערער כלפי אשתו, והאלימות אותה הפגין המערער כלפי י', מצביעות על מסוכנותו של המערער כלפי בני משפחתו. לכך יש להוסיף את "הנוק הנפשי שנגרם לקורבנות העבירה, מהם נגזלו הביטחון והשלווה בתוך התא המשפחתי". לאחר זאת, ובשים לב למדיניות הענישה הנוהגת במקרים דומים, קבע בית משפט קמא כי מתחם הענישה, באשר לעבירות שביצע המערער כלפי אשתו (שלושה מעשי האינוס; עבירת התקיפה; ועבירת האיומים), נע בין 4 ל-8 שנות מאסר; וכי מתחם הענישה, באשר לעבירות האלימות שביצע המערער כלפי י', נע בין מספר חודשי מאסר ל-18 חודשי מאסר.

49. לצורך קביעת עונשו של המערער בתוך המתחם, זקף בית משפט קמא לזכותו של המערער, בין היתר, את עברו הנקי; את נסיבותיו האישיות שאינן מן הקלות; את מצבו הבריאותי; ואת התנהגותו החיובית של המערער בעת מעצרו. לחובת המערער, שקל בית משפט קמא את נתוני תסקיר שירות המבחן, כמפורט לעיל. לאחר שקלול כלל הנתונים הצריכים לעניין, גזר בית משפט קמא על המערער עונש כולל של 5.5 שנות

מאסר לריצוי בפועל, בניכוי ימי מעצרו, וזאת בנוסף ליתר העונשים המפורטים בפסקה 3 לעיל.

טענות המערער בערעורו (ע"פ 919/14)

50. ביום 4.2.2014, הגיש המערער הודעת ערעור פורמלית. נימוקי הערעור המפורטים הוגשו ביום 27.5.2014, באמצעות באי-כוחו של המערער, מטעם הסנגוריה הציבורית.

51. ערעורו של המערער מתמקד, בעיקרו של דבר, בהכרעת דינו של בית משפט קמא, בדגש על הרשעתו בעבירות הנוגעות במתלוננת. לחילופין, מלין המערער על חומרת עונשו.

אשר לערעור על הכרעת הדין, נטען על-ידי המערער כי שגה בית משפט קמא באופן הערכת מהימנותה של המתלוננת, ומנגד, בהתייחסותו השלילית למהימנותו של המערער. עדותה של המתלוננת, כך לשיטתו של המערער, לצד היותה עדות כבושה, היתה "כה לקונית, מגומגמת ומבולבלת, עד כי לא ניתן לתת בה אומן ולבסס עליה ממצאים כלל ועיקר". נטען, בהקשר זה, כי גרסתה של המתלוננת בנוגע לאישומים השני והשלישי נחשפה על-ידיה אך ורק בחקירתה השלישית במשטרה. עוד נטען, כי המתלוננת כרכה את כלל אירועי האינוס יחדיו, עד כדי כך שהיא עצמה התקשתה להבחין ביניהם. בהתייחס לעדותה של המתלוננת בבית משפט קמא, טען המערער כי דרך ניהול חקירתה היתה "חריגה ומעוררת תמיהות רבות". המתלוננת, כך נטען על-ידי המערער, הפגינה שכחה ובלבול, בצורה יוצאת דופן, ונזקקה, ללא הרף, לרענון זכרונה. המערער הוסיף וטען, בהקשר לכך, כי גם לאחר שרוענון זכרונה, "לא הצליחה המתלוננת לזכור פרטים שבליבת האישומים, ובמרבית הפעמים הצליחה רק לאשר את הדברים".

בנוסף, טען המערער כי מעורבותו של בית משפט קמא בחקירתה של המתלוננת, היתה בלתי נייטרלית, ונטתה נגד המערער "באופן מובהק". בית משפט קמא, כך לגישתו של המערער, הפנה אל המתלוננת שאלות מדריכות רבות, אישר במקומה עובדות המצויות בגרעין האישומים, ופירש באופן חד צדדי את דבריה. המערער הוסיף וטען, כי בית משפט קמא הושפע, יתר על המידה, "מדמותה השברירית והפגיעה של המתלוננת" ומ"הדמוניזציה שנעשתה למערער", והדבר מצא את ביטויו

בהרשעתו של המערער בכלל העבירות, חרף החסר הראייתי שאינו מאפשר הרשעה. המערער הוסיף עוד, כי למתלוננת "אין כל בעיית זיכרון", והא ראייה שהיא לא התקשתה לספר בפירוט על אודות אירועים אחרים בחיי בני הזוג, אשר אינם פליליים.

בהמשך, טען המערער כי שגה בית משפט קמא כאשר מצא חיזוקים לעדותה של המתלוננת, בעדויותיהם של ילדי בני הזוג, ובמצבה הנפשי של המתלוננת, דבר שעלה מעדותה של המתלוננת עצמה. המערער גורס, כי "הדבר שהפריע למתלוננת ופגע בה יותר מכל, היתה העובדה כי המערער אינו מסייע לה בפרנסת הבית די הצורך, וכי המערער מזלזל בה, אינו מתייחס אליה כאל אשתו, מכנה אותה 'משוגעת' ושולח אותה ל'פרדסיה'". המערער הדגיש, בהקשר זה, כי המתלוננת נוטלת, מזה שנים רבות, כדורים פסיכיאטריים, ומצבה הנפשי, על דרך הכלל, הינו רעוע. על-כן, סבור המערער, כי מצב נפשי זה של המתלוננת הוא המניע שהובילה "להגשת תלונה כוזבת זו".

נטען בנוסף, כי שגה בית משפט קמא בקביעתו כי המערער הינו בלתי מהימן. המערער, כך לעמדתו, דבק בגרסתו בעקביות רבה לכל אורך עדותו, וניכר עליו כי הוא אינו מנסה לייפות את הדברים, יותר מכפי שהם. המערער מעיד על עצמו, כי בעדותו הוא לא היסס להודות במעשים פליליים אותם הוא ביצע, ובין היתר, בכך שהיכה את ילדיו בישבן לשם חינוכם. ועוד הזכיר המערער, כי הוא זה אשר פנה למשטרה, במהלך הויכוח שפרץ בין בני הזוג, ביום 10.8.2012, "וקשה להעלות על הדעת מצב בו אדם המתעלל במשפחתו ירהיב עוז להביא את המשטרה לפתח ביתו".

לבסוף, טען המערער למחדלים שונים שנפלו בחקירת המשטרה בעניינו, אשר היה בהם כדי לקפח את הגנתו. בין היתר, מדובר על כך שעדותה של המתלוננת לא תועדה במשטרה; וכי המערער לא נחקר בנוגע לאישומים השני והשלישי. מחדל חקירה נוסף, שלא ניתן לו המשקל הראוי, לטענת המערער, נוגע לכך שהמערער לא נשאלה בחקירותיה היכן הבגדים הקרועים, אותם קרע, לכאורה, המערער במהלך ביצוע מעשי האונס. המערער הדגיש, בהקשר לכך, כי טענתה של המתלוננת בעדותה בבית המשפט כי השליכה לפח האשפה בגדים אלו, אינה מרפאה את המחדל החקירתי.

על יסוד האמור לעיל, מבקש המערער לזכותו מכל אשמה.

52. לחילופין, נטען על-ידי המערער כי יש להתערב בחומרת העונש שהושת עליו. לגישתו של המערער, העבירות בהן הוא הורשע, "הינן ברף הנמוך", באשר במסגרתן הוא הפעיל כוח מינימלי, ולא נגרם למי מהמתלוננים נזק פיזי מוכח. למרות האמור

לעיל, כך נטען על-ידי המערער, השתמש בית משפט קמא ב"טרמינולוגיה דמונית", אשר הובילה להחמרה רבתי בעונשו. המערער הפנה, בהקשר זה, לעדויותיהן של בנותיו, "מהן ניתן ללמוד, כי המערער אינו אדם רע או אכזר, וגם מקום [בו] שגה, הרי שכוונותיו היו טובות".

אשר לרכיב הפיצוי הכספי שהוטל עליו, סבור המערער כי מדובר בסכום בלתי מידתי, אשר עלול לגרום לו ולבני משפחתו לקריסה כלכלית. לכשישתחרר המערער מהמאסר, כך נטען, בכוונתו של המערער לתמוך בילדיו, והשתת פיצוי כספי בשיעור כה גבוה, עלולה לסכל את תוכניותיו אלה.

לבסוף, טוען המערער כי היה על בית משפט קמא להעניק משקל רב יותר לקולת עונשו, לעברו הפלילי הנקי; ולהיותו אב מסור לילדיו, אשר עבד במשך שנים ארוכות לפרנסת בני ביתו.

תשובת המשיבה לערעורו של המערער

53. לגישתה של המשיבה, לא דבק כל פגם בהרשעתו של המערער, באשר הרשעה זו מבוססת על התרשמותו הבלתי אמצעית של בית משפט קמא מהמתלוננת, ועל חיזוקים לעדותה, אשר נמצאו, בעיקר, בעדויות ילדי בני הזוג. עדותה של המתלוננת, כך נטען, היתה עדות "קוהרנטית ועקבית, אף שהתקשתה לעתים למסור את עדותה בבית המשפט". ועוד נטען, כי חרף התמודדותה של המתלוננת עם קשיי שפה ותחושות מבוכה ובושה, השכילה המתלוננת למסור את מלוא הפרטים אודות המעשים שבוצעו בה כמות שהם, והבחינה באופן ברור בין שלושת מקרי האינוס. המשיבה סבורה, כי דלות הפרטים שנמסרו על-ידי המתלוננת בעדותה, נבעה מן הקושי הרב להעיד על המעשים הקשים שהיו מנת חלקה, קל וחומר כאשר מושא האישומים הוא בעלה מזה כ-25 שנים, עימו היא התגוררה באותו בית, במשך שנים ארוכות. במענה לטענתו של המערער, לפיה זכרונה של המתלוננת רוענן לעתים קרובות, ציינה המשיבה כי "הנקודות לגביהן רועננה המתלוננת אינן רבות, ועניינן בפרטים המתווספים על התיאור המהותי של האירועים". כך הוא הדבר, לגישתה של המשיבה, באשר לקשייה של המתלוננת למקד את האירועים במסגרת ברורה של זמנים ומועדים. ועוד נטען על-ידי המשיבה, כי ככל שקיימות סתירות כלשהן בעדותה של המתלוננת, לא נפגע "גרעין האמת", הנובע מן העדות. המשיבה הזכירה, בהקשר זה, כי הרשעתו של המערער

נסמכה, בנוסף לעדותה המהימנה של המתלוננת, גם על חיזוקים שונים לעדות זו, ובכלל זאת, עדויותיהם של ילדי בני הזוג, ומצבה הנפשי הקשה של המתלוננת.

המשיבה הוסיפה וטענה, כי שאלות שהפנו חברי המותב בבית משפט קמא, נועדו, בעיקרם של דברים, "להגשים את חובתו של בית המשפט להוציא את האמת לאור ולברר את הדברים עד תום, כך שבסופו של יום תהיה פרושה בפניו התמונה העובדתית המלאה, ויוכל להכריע בה". מכל מקום, כך לגישה של המשיבה, לא חרג בית משפט קמא מתפקידו, "ובוודאי שלא נגרם למערער עיוות דין שיש בו כדי להשפיע על התוצאה בערעור".

במענה לטענתו של המערער, לפיה נפלו בחקירתו מחדלי חקירה היורדים לשורשו של עניין, ציינה המשיבה כי, ככל שנפלו פגמים כאלו ואחרים, הגנתו של המערער לא קופחה, וממילא לא נפגעה יכולתו הסבירה של המערער להתגונן מפני האישומים נגדו.

לאור כל האמור, סבורה המשיבה כי יש לדחות את הערעור על הכרעת הדין.

טענות הצדדים בערעור שכנגד (ע"פ 1174/14)

54. אל מול ערעורו של המערער על חומרת עונשו, הגישה המשיבה, ביום 13.2.2014, ערעור שכנגד המופנה כלפי קולת העונש. בפתח דבריה, הדגישה המשיבה את חומרת מעשיו של המערער, אשר לאורך שנים נהג באלימות ובדרכי השפלה כלפי אשתו. על רקע זה, גורסת המשיבה כי העונש שהושת על המערער הינו עונש מקל ביותר, וזאת בין היתר, בשים לב לנזקים הנפשיים והפיזיים שנגרמו למתלוננת מידיו של המערער. עקב מעשי המערער, כך נטען, סובלת המתלוננת מדיכאון, היא נזקקת לטיפול תרופתי, והיא מוצפת בזיכרונות חוזרים של האירועים הקשים אותם חוותה. המשיבה הוסיפה וטענה, כי "החמרה בעונשו של [המערער] תסייע בתהליך השיקום של המתלוננת ושל ילדיה הקטינים להחזרת הביטחון והחוסן הנפשי לחייהם".

עוד נטען על-ידי המשיבה, כי שגה בית משפט קמא בקובעו מתחם ענישה כולל בנוגע לחמשת האישומים הקשורים למתלוננת. ראוי היה, כך נטען, ליתן משקל רב יותר לריבוי המעשים, או לקבוע מתחמי ענישה נפרדים לכל אחד מהם.

55. במענה לערעורה של המשיבה, חזר המערער על טענתו, לפיה העבירות בהן הורשע, "אינן בעלות חומרה יתרה ואינן משתייכות לרף הגבוה, לא כלפי המתלוננת, ולא כלפי [י]". ועוד נטען, כי לאיש מהמתלוננים לא נגרם נזק של ממש, ולכן אין לקבל את ערעור המשיבה. נהפוך הוא, כך נטען, יש להקל בעונש, ככל שלא יתקבל הערעור על הרשעתו בדין של המערער.

תסקיר מבחן משלים שהוגש בעניינו של המערער

56. בתסקיר משלים, מיום 16.3.2015, נאמר, כי המערער, אשר מרצה כיום את עונשו בבית הכלא "צלמון", מתפקד בכלא באופן תקין, ועובר הכשרה מקצועית בתחום החיווט. המערער, כך על-פי התסקיר המשלים, נכח במפגשים ראשוניים של קבוצה פסיכו-חינוכית לעברייני מין. הוא ביצע, אמנם, את כלל המטלות במסגרת הקבוצה, אך מיעט לשתף את האחרים במחשבותיו ובעולמו הפנימי. לפיכך, קשה להעריך את השפעת הקבוצה הטיפולית על המערער. לבסוף, צויין בתסקיר המשלים, כי התרשמות גורמי הטיפול בנוגע למערער, הינה כי מדובר ב"אדם שעבירות המין שלו הינן חלק מהיותו בעל דפוסים קלאסיים של גבר אליים". זאת, בנוסף על העובדה שבמהלך טיפולו, המשיך המערער להכחיש את העבירות בהן הורשע "באופן גורף".

דיון והכרעה

57. לאחר שעיינתי בכובד ראש בפסק דינו של בית משפט קמא, במסכת העדויות והראיות שהונחו לפניו, ובערעורי הצדדים בע"פ 919/14 ובע"פ 1174/14, הגעתי לכלל מסקנה, כי יש לדחות את ערעורו של המערער, על שני חלקיו, ואילו דין ערעורה של המדינה להתקבל, במובן זה שלמניין תקופת המאסר שעל המערער לרצות מאחורי סורג ובריח, יתווספו 18 חודשי מאסר, כך שהמערער ירצה, בסופו של דבר, 7 שנות מאסר, בניכוי ימי מעצרו, והכל כפי שיפורט להלן.

58. תחילה, אדון בטענותיו של המערער בנוגע להכרעת הדין, ובעיקר אתמקד בהשגותיו של המערער על הערכת מהימנותה של המתלוננת בידי בית משפט קמא. בהמשך, אתייחס לטענתו של המערער באשר למחדלים שנפלו, לכאורה, במהלך החקירה. לבסוף, אדון בערעורים ההדדיים שהגישו הצדדים על מידת עונשו של המערער.

59. בפתח הדברים, יש להדגיש כי ערעורו של המערער על הרשעתו בדין, נסוב, בעיקרו של דבר, על קביעות מהימנות וממצאי עובדה שנעשו על-ידי בית משפט קמא. מן הראוי, אפוא, להזכיר מושכלות ראשונים, לפיהן ערכאת הערעור אינה נוטה להתערב בקביעות מעין אלו, אשר נעשו על-ידי הערכאה הדיונית. כידוע, לערכאה הדיונית ישנה עדיפות מובהקת על-פני ערכאת הערעור, שכן היא זו אשר מתרשמת באופן ישיר ובלתי אמצעי מן העדים המופיעים בפניה, מאופן מסירת עדותם, מהתנהגותם והתנהלותם על דוכן העדים, ומשפת גופם. זאת, כאשר ערכאת הערעור מבססת את מסקנותיה, ככלל, על יסוד החומר הכתוב המונח לפניה (ע"פ 5920/13 אטלן נ' מדינת ישראל (2.7.2015) (להלן: עניין אטלן); ע"פ 2921/13 רייטבורג נ' מדינת ישראל (1.1.2015); ע"פ 4428/13 שטרית נ' מדינת ישראל (30.3.2014)).

דברים אלו יפים, גם כאשר מדובר בהערכת מהימנות של קורבן עבירות מין. זאת, על אף שבעבירות כגון דא, שומה על בית המשפט לבחון באופן מדוקדק וקפדני את הכרעת הדין המרשיעה, ובמיוחד כאשר ההרשעה נשענת על עדות יחידה של קורבן העבירה, בליווי הנמקה בלבד, כאמור בסעיף 54א(ב) לפקודת הראיות [נוסח משולב], התשל"א-1971 (להלן: פקודת הראיות) (ראו, בהקשר זה, עניין אטלן; ע"פ 5768/10 פלוני נ' מדינת ישראל (8.6.2015); ע"פ 2911/11 פלוני נ' מדינת ישראל (5.10.2014); ע"פ 5633/12 ניימן נ' מדינת ישראל (10.7.2013) (להלן: עניין ניימן); ע"פ 8680/11 פלוני נ' מדינת ישראל (5.6.2013)).

לצד זאת, נקבע כי במקרים חריגים, יש בידי ערכאת הערעור שיקול דעת רחב יותר להתערב בממצאים עובדתיים שנקבעו על-ידי הערכאה הדיונית, חרף יתרונה של האחרונה, כמפורט לעיל. כך הוא הדבר, כאשר הכרעתה של ערכאת הערעור התבססה, בעיקרו של דבר, על ראיות בכתב, להבדיל מהתרשמותה מן העדים; כאשר ממצאי המהימנות מבוססים על טעמים שבהגיון; כאשר קיים פגם מהותי באופן קביעת מהימנות העדים על-ידי הערכאה המבררת; או כאשר ערכאת הערעור סבורה כי לא היה באפשרותה של הערכאה הדיונית לקבוע את הממצאים שנקבעו על-ידה (ע"פ 433/13 מדינת ישראל נ' פלוני (2.6.2014); ע"פ 6924/12 בעארני נ' מדינת ישראל (29.10.2013); ע"פ 3578/11 סטרוק נ' מדינת ישראל (13.8.2012)).

60. לאחר שהבהרנו את גבולות הגזרה לדיוננו, נעבור לבחון את השאלה, האם, כטענת המערער, שגה בית משפט קמא בקביעות המהימנות שנעשו על-ידו, שעל יסודן נקבעו הממצאים העובדתיים, הדרושים להכרעה בעניינו של המערער.

קביעת מהימנותה של המתלוננת

61. ראשית לכל, יש להזכיר את הכלל הקבוע בסעיף 54א(ב) לפקודת הראיות, המורה בזו הלשון:

"הרשיע בית משפט במשפט על עבירה לפי סימן ה' לפרק י' לחוק העונשין, תשל"ז-1977, על פי עדות יחידה של הנפגע, יפרט בהכרעת הדין מה הניע אותו להסתפק בעדות זו".

על-פי כלל זה, מצווה בית המשפט לנמק, באופן מפורט ומשכנע, מה הביאו להסתפק בעדות יחידה של קורבן עבירת מין, לצורך הרשעת נאשם, הנותן את הדין לפניו. כאמור לעיל, ערכאת הערעור נדרשת לבחון בקפדנות יתרה עדות יחידה של קורבן לעבירת מין, גם אם ההרשעה לוותה בהנמקה ממצה ומשכנעת של הערכאה הדיונית (ראו, בהקשר זה, עניין ניימן, והפסיקה המצוטטת שם). בענייננו, פירט בית משפט קמא בהרחבה את הטעמים שהניעו אותו ליתן אמון מלא בעדותה של המתלוננת. ונזכיר, כי בפני בית המשפט עמדו ראיות תומכות נוספות לעדותה של המתלוננת, עליהן אעמוד בהמשך, ומשכך אין מדובר, ממילא, בעדות יחידה. וכך תיאר בית המשפט את התרשמותו הבלתי אמצעית מן המתלוננת:

"המתלוננת העידה בכנות. היא תיארה את הדברים בצורה אותנטית, וביטאה צער, כאב ופגיעות רבה כתוצאה ממעשיו של [המערער]. אציין כי עוצמת הכאב שביטאה המתלוננת מתיישבת עם האלימות המינית, הפיזית, והמילולית שהיו מנת חלקה. אינני סבורה כי אילו הסכסוך בין בני הזוג היה בעיקרו עקב מחלוקת הנוגעת לפרנסת בני המשפחה וחלוקת מטלות הבית, היינו עדים לכאב כה רב המציף את המתלוננת". (עמ' 57 להכרעת הדין).

בית משפט קמא ביסס את עמדתו זו על מאפייני התנהלותה של המתלוננת, כמו גם על דברים שהמתלוננת אמרה, ובין היתר:

א. חששה של המתלוננת מפני עדותה נגד המערער, דבר אשר בא לידי ביטוי בגילויי בכי על דוכן העדים, ובביטויים פיזיולוגיים שונים שנלוו לעדותה. כך, כאשר נשאלה המתלוננת האם היא מוכנה להעיד בנוכחות המערער, היא השיבה, "אני מפחדת שאני רואה אותו שזה אונס. יש לי לחץ, כאב ראש ולחץ בחזה. כאילו כל הגוף שלי" (עמ' 57 להכרעת הדין).

23 לפרוטוקול). יצויין, בהקשר זה, כי בהמלצת עובדת סוציאלית, נשמעה עדותה של המתלוננת שלא בנוכחות המערער, תוך שימוש בטלוויזיה במעגל סגור.

ב. תיאורה האותנטי של המתלוננת את הסימנים שהותיר המערער בגופה, אשר מסבים לה, לטענתה, עד היום, כאבים בעת שהיא משתמשת במים חמים ובשמן.

ג. תיאורה של המתלוננת את הנזקים הרגשיים והנפשיים שנגרמו לה כתוצאה מן המעשים שביצע בה המערער. כך, מסרה המתלוננת כי: "אני בשביל לגדל את הילדים שלי עד עכשיו סבלתי, התאפקתי, אני לא אישה בריאה עכשיו, אני אישה חולה מאוד, כל ההתעללות שלו, כל המהלך" (עמ' 125 לפרוטוקול). ונזכיר, כי מצבה הנפשי הקשה של המתלוננת תואר בהרחבה בתסקיר המבחן שהוגש בעניינו של המערער.

ד. התנהלותה של המתלוננת בעת העימות שנערך בין בני הזוג, התנהלות המלמדת על "הפגיעות וחוסר האונים של המתלוננת", אל מול המערער. המתלוננת, כך עולה מתמליל העימות, קראה לעבר המערער, כשהיא נתונה בסערת רגשות, "אני עייפה, אני עייפה, ואתה, כשאני ישנה, אתה מרים אותי, אותי, בכוח, בלי, בלי להעיר אותי, בלי שום דבר", ועוד "אפילו אתה לא אומר לי מילה, אף פעם, אתה, בזמן שאתה רוצה, אתה בא, ובכוח, אני שם" (ת/11א, עמ' 6), ובהמשך, "וכל הזמן, במה שאני לא מסכימה, שוכב בכוח. משתמש בכוח [...] בלי לדבר איתי, בלי כלום" (ת/11א, עמ' 11).

העולה מן המכלול הוא, כי עדותה של המתלוננת נקבעה כמהימנה על-ידי בית משפט קמא לא רק על יסוד ההתרשמות הבלתי אמצעית ממנה ומעדוטה, אלא גם על אופן שחזור החוויות הקשות שהיו מנת חלקה, אליו התלווה פרץ רגשות אותנטיים וביטויים פיזיולוגיים שונים.

62. לצד האמון המלא שניתן בגרסתה של המתלוננת, עמד בית משפט קמא על קיומן של ראיות תומכות, אשר יש בהן כדי לחזק, באורח משמעותי, את מהימנות גרסתה של המתלוננת. כך לדוגמא, העידו ילדי בני הזוג, כי שמעו את המערער, לא אחת, מכנה את המתלוננת "משוגעת", וקורא לה ללכת לטיפול נפשי. אוד' מסרה, כי כאשר כינה המערער באופן זה את המתלוננת, היא היתה "נדלקת", ו"היא הגיבה קשה" (עמ' 191 לפרוטוקול). ש' מסר בעדותו, כי המתלוננת אינה אישה אלימה, וכי היא לא הרימה מעולם יד על המערער (עמ' 205-206 לפרוטוקול). עדותה של או' בפני חוקרת הילדים שימשה, אף היא, כתמיכה לגרסתה של המתלוננת. או' סיפרה לחוקרת הילדים על אודות מאורעות אותו ערב, בו פנה המערער למשטרה:

"אני שומעת את אמא שלי צורחת ופתאום אני נכנסת לחדר, אני... כאילו ממש התעוררתי, הייתי מופתעת. לא ידעתי מה קרה. שאלתי את אמא 'מה קרה אמא? למה את צורחת? מה קרה?' ואז היא התחילה לצרוח ו... ואז פתאום אני רואה את אבא שלי מסתכל עליה במבט איום ומפחיד, ו... הבנתי ש... יכול להיות הם רבו. אז אמא שלי התחילה לצרוח עליו ולהגיד לו 'זה מה שאתה עושה לי כל הזמן וכל הזמן אתה פוגע בי' [...]. ראיתי את הפרצוף שלה, את ההבעת פנים שלה היה ממש כאילו היא רוצה לבכות" (ת/1, עמ' 5).

ובהמשך, מסרה או':

"הוא הסתכל עליה במבט איום כזה והיא ממש פחדה, היא הסתכלה עליו בתוך העיניים ו... ואז אחר כך היא כאילו... ראיתי את המבט בפנים שלה, היא פחדה. היא פחדה כאילו ממש. היא לא ידעה מה לעשות. ואז אחר כך היא כאילו ניסתה להגן על עצמה ואז כאילו היא נפלה אחורה. כאילו היא עוד שנייה נפלה אחורה [...]. היא כאילו, אני לא יודעת. היא ניסתה כאילו להגן על עצמה [...]. היא לא ידעה מה לעשות. כאילו מרוב סחרחורת שהיא קיבלה והפחד היא [...]. עוד שנייה נפלה אחורה" (ת/1, עמ' 7).

יצויין, כי חרף הקביעה, לפיה עדותה של או' בפני חוקרת הילדים אינה יכולה לשמש בסיס לקביעת ממצאים לגבי מעשי האלימות שביצע בה, לכאורה, המערער, קבע בית משפט קמא, כי עדות זו יכולה לשמש כתמיכה לעדותה המהימנה של המתלוננת.

לצד עדויות ילדי בני הזוג, ראה בית משפט קמא במצבה הנפשי הקשה של המתלוננת משום ראיית חיזוק נוספת לעדותה בבית המשפט.

63. אל מול האמון המלא שנתן בית משפט קמא בגרסתה של המתלוננת, נדחתה גרסתו של המערער, מכל וכל. בית משפט קמא הדגיש, כי המערער לא מסר גרסה אמינה, והסבריו להאשמות שהועלו נגדו, היו בלתי מתקבלים על הדעת. כך, ציין בית המשפט כי:

"טענת [המערער], שלפיה המתלוננת רקמה קונספירציה נגדו, תוך שהיא מכניסה דברים בפי הילדים, נשמעת בלתי סבירה [...]"

גרסתו של [המערער], שלפיה המתלוננת היא הגורם האלים והתוקפני, ואילו הוא הקורבן, אינה עולה בקנה אחד עם עדויות המתלוננת והילדים". (עמ' 75-76 להכרעת הדין).

בית משפט קמא הגיע למסקנה זו, גם על רקע הפער בין הביטויים הרגשיים שהפגינה המתלוננת על דוכן העדים, לבין קור הרוח בו היה נתון המערער, בעת מסירת עדותו בבית המשפט:

"למול העוצמה הרגשית שביטאה המתלוננת, שנבעה מכאב אמיתי, התרשמתי [מהמערער] כאדם קר רוח, שלא היסס להטיל את מלוא האחריות ליחסים העכורים בינו לבין המתלוננת על המתלוננת עצמה, מבלי שהוא נטל כל אחריות להתנהגותו ולמעשיו" (עמ' 76 להכרעת הדין).

אופן מסירת עדותה של המתלוננת בבית משפט קמא

64. חלק נכבד בערעורו, הקדיש המערער למאפייני עדותה של המתלוננת בבית משפט קמא. המערער טען, כי המתלוננת מסרה, בסופו של יום, עדות "לקונית, חסרה, מגומגמת, ומבולבלת ובעיקר נסחטה ממנה על דרך של חקירה נגדית", ולכן לא ניתן לקבוע ממצאים עובדתיים על בסיסה של עדות זו. אקדים תוצאה להנמקה ואציין, כי אין בידי לקבל את טענתו זו של המערער. סבורני, כי חרף הקשיים באופן מסירת עדותה של המתלוננת בבית המשפט, גרסתה של המתלוננת בכללותה היתה מהימנה, קוהרנטית, ומתיישבת כהלכה עם הגיון הדברים. להלן אפרט את הטעמים העומדים ביסוד עמדתי זו.

65. בית משפט זה עמד, לא אחת, על המאפיינים הייחודיים של עדות קורבן לעבירת מין, ועל קשייו לשחזר את האירועים הטראומטיים שהיו מנת חלקו. בשל אופייה הייחודי של עבירת המין והטראומה שהיא מסבה לקורבנה, שומה על בית המשפט לבחון את עדותו של קורבן עבירת המין בצורה קפדנית אך רגישה, ומתוך התחשבות בקשייו של הקורבן לשחזר במדויק את האירועים, למסור מועדים מדויקים ושעות ספציפיות, וליתן הסבר לחוסר תגובה או להתנהלות, הנתפסת בעיני המתבונן מהצד כחסרת הגיון או כבלתי מתקבלת על הדעת. יפים, בהקשר זה, דבריה של השופטת ט' שטרסברג-כהן, בע"פ 993/00 שלמה נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(6) 205, 233 (2002) (להלן: עניין שלמה):

"הליך שחזור האירועים האלימים על-ידי קורבן עבירת מין שחוה אותם מהווה כשלעצמו טראומה מחודשת המתבטאת בחיטוט בפרטי הפרטים של חוויה איומה, על אחת כמה וכמה כאשר החקירה היא תוקפנית [...] אין לצפות מאדם כי יזכור פרטי אירוע טראומטי כאילו תיעד אותו בזמן אמת, בייחוד כאשר מדובר בקורבן עבירת מין. לפיכך השאלה איננה אם קיימים אי-דיוקים ואי-התאמות בפרטים, אלא אם המיקשה כולה היא אמינה, ואם הגרעין הקשה של האירועים והתמונה הכוללת המתקבלת מן העדות והחיזוקים לה מאפשרים מסקנה בדבר אשמת הנאשם מעבר לכל ספק". (ראו גם: עניין אטלן, בפסקה 20; ע"פ 5768/10 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (8.6.2015); ע"פ 2848/14 סיגר נ' מדינת ישראל, פסקה 26 (12.11.2014); ע"פ 1473/12 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 17 (5.11.2014); ע"פ 9478/11 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 8 (4.9.2014)).

בשל השפעותיהן הייחודיות של עבירות המין על קורבנותיהן, הרי, שבניגוד למקרים אחרים, אין לצפות כי גרסתם של קורבנות אלה תהא שלמה, עקבית, קוהרנטית וחסרת אי-דיוקים (ע"פ 5582/09 פלוני נ' מדינת ישראל (20.10.2010); ע"פ 6643/05 מדינת ישראל נ' פלוני (3.7.2007)). לפיכך, וכפי שנפסק לא אחת, בבוא בית המשפט לבחון את מהימנות גרסת קורבן עבירת המין, הוא יכול להסתפק "בגרעין האמת" שבה, ולעיתים אך "בגרעין הקשה" של הדברים. יתרה מזאת, במקרים מסויימים רשאי בית המשפט לקבוע ממצאים עובדתיים על יסוד גרסתו של קורבן לתקיפה מינית, חרף שקרים ואי אמירת אמת מצידו (ראו, בין היתר, ע"פ 9497/08 שאוזכר לעיל; ע"פ 1947/07 פלוני נ' מדינת ישראל (20.12.2009); ע"פ 5636/08 פלוני נ' מדינת ישראל (26.1.2009)). יצויין, כי "דווקא 'זכרון מופלג' של פרטים, אחרי שחלף זמן רב מעת התרחשות האירועים ועד למתן העדות, עלול לפגום במהימנותו של עד" (ע"פ 9478/11 שאוזכר לעיל; ע"פ 1258/03 פלוני נ' מדינת ישראל, פ"ד נח(6) 625, 637 (1.3.2004)).

66. על יסוד האמור לעיל, והגם שעדותה של המתלוננת בבית משפט קמא לא היתה חפה מקשיים, ניתן היה לקבוע על בסיסה ממצאים עובדתיים שהביאו להרשעתו של המערער. בית משפט קמא לא התעלם מחוסרים או מסתירות מסויימות בעדותה של המתלוננת, אך, חרף זאת, החליט ליתן בה אמון מלא, ואינני סבור כי קיים בסיס להתערבותנו בקביעה זו. כאמור לעיל, בית משפט קמא מצא חיזוק לעדותה של

המתלוננת גם במצבה הנפשי הקשה, דבר שהוכר בפסיקה כראיית חיזוק בעלת משקל ממשי (ע"פ 2921/13 רייטבורג נ' מדינת ישראל (1.1.2015); ע"פ 6140/11 פלוני נ' מדינת ישראל (9.5.2012); ע"פ 4776/10 פלוני נ' מדינת ישראל (22.10.2012)).

67. כאן המקום להידרש לטענתו של המערער בנוגע למעורבותו של בית משפט קמא בחקירתה של המתלוננת על דוכן העדים. המערער טוען, כי בית משפט קמא בחר צד, ונטה "באופן מובהק לחובת המערער". בכך, לשיטתו של המערער, חתר בית משפט קמא תחת תפקידו לשמור על נייטרליות שיפוטית. אין בידי לקבל טענתו זו של המערער. תחילה, אזכיר את הכלל הקבוע בסעיף 175 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן: החסד"פ), לפיו: "סיימו בעלי הדין את חקירתם, ורשאי בית המשפט לחקור את העד; ורשאי הוא לשאול עד שאלה גם במהלך חקירתו בידי בעלי הדין להבהרת ענין שנתעורר בה". סעיף זה מתיר, אפוא, לבית המשפט לקחת חלק בחקירתו של עד, ככל שהדבר דרוש לשם הבהרת סוגייה העולה מעדותו של אותו עד. עוד יש להפנות לסעיף 167 לחסד"פ, לפיו רשאי בית המשפט להורות, מיוזמתו, על זימונו של עד או על צירופן של ראיות מסויימות, במסגרת ההליך המתנהל לפניו. הוראות אלו ואחרות, מטרתן לספק לבית המשפט כלים על מנת להגיע לחקר האמת ולקיים משפט צדק, תוך שמירה על אובייקטיביות ונייטרליות בין הצדדים (ראו, בהקשר לכך, התייחסות נרחבת לתפקידו של בית המשפט, בפסק דיני בע"פ 7702/10 כהן נ' מדינת ישראל, פסקאות 40-47 (29.5.2014); וראו גם: ע"פ 6144/10 גטצאן נ' מדינת ישראל, פסקה 27 לפסק דיני (10.4.2013)). כפי שציין השופט ס' ג'ובראן, בע"פ 2842/10 קלדרון נ' מדינת ישראל, פסקה 15 (23.1.2012):

"נכון הוא הדבר כי אל לו לשופט לרדת מכסאו וליטול לעצמו את מלאכתם של בעלי הדין. אך מנגד, אין תפקידו של השופט מתמצה בצפייה סבילה במתרחש לפניו. עליו לשמור על קיומו של הליך הוגן ויעיל. בנוסף, אם נדרש הוא לשאלות הבהרה – על מנת שיוכל להגיע לחקר האמת – רשאי הוא להפנות שאלותיו לעדים. מידת ההתערבות הנדרשת או כמות השאלות הדרושה (עליה מלין המערער במקרה שלפנינו), איננה ניתנת או צריכה הגדרה מראש. היא נגזרת ממורכבותו וייחודיותו של כל תיק ותיק. עיקר הוא, שהשאלות המופנות יהיו חסרות צבע, בל ייתפש או ייכנס בית המשפט לנעליו של אחד הצדדים".

ואכן, בית משפט קמא היה, במקרה דנא, אקטיבי למדיי ונטל חלק פעיל בחקירתה של המתלוננת. שופטי המותב הפנו, לא אחת, שאלות אל המתלוננת, ובמקרים מסויימים ביקשו ממנה להתייחס לדברים שעלו בחקירתה במשטרה. מכך אין להסיק כי בית משפט קמא חרג מתפקידו וכי נגרם למערער עיוות דין, עקב מעורבותו זו של בית משפט קמא. בית משפט קמא מצא לנכון לנהוג כפי שנהג על מנת שתעמוד בפניו התמונה המלאה, ולנוכח העובדה כי המתלוננת התקשתה לתאר בפרוטרוט ובמדוייק את מעשיו של המערער – אבי-ילדיה. ואזכיר, כי המתלוננת נדרשה להעיד על מעשים מיניים ואינטימיים שביצע בה המערער, כאשר מדובר באישה דתייה, אשר דבקה במסורת העדה האתיופית עליה היא נמנית, ומקפידה על צנעת הפרט. וכך, לדוגמא, באו הדברים לידי ביטוי, כעולה מהפרוטוקול:

”כב' הש' ברודי: אז השאלה היא מה שאמרת במשטרה: שהוא הכניס את איבר המין שלו לאיבר המין שלך, זה מה שהיה?
[המתלוננת]: כן. להגיד ככה, קשה לי באמת להגיד את זה.”
(עמ' 41 לפרוטוקול)

ועוד ראו:

”כב' השופט פינקלשטיין: כשאת אומרת שהוא עשה כמו במקרה הראשון, הכוונה מה? שהוא הכניס את איבר המין?
[המתלוננת]: כן.”
(עמ' 41 לפרוטוקול)

בית משפט קמא לא התעלם מן הקשיים עמם התמודדה המתלוננת במהלך

עדותה, והטעים כי:

”הקושי של המתלוננת לתאר את פרטי עבירות המין נושא האישומים הראשון, השני והשלישי: התרשמתי שהמתלוננת היא אישה צנועה וביישנית, וזאת מאשר גם [המערער]. אמנם המתלוננת דוברת את השפה העברית, אך היא לא ניחנה בעושר לשוני, וזאת להבדיל [מהמערער] שהגיע ארצה לפני המתלוננת, והצליח להשתלב היטב גם במעגל העבודה. בנוסף, השמירה של המתלוננת על צנעת הפרט בנושא יחסי אישות נובעת גם מהיותה אישה דתייה, וגם מתרבות ארץ מוצאה. לנוכח

נתונים אלה, אין תמה שבבית המשפט התקשתה המתלוננת לתאר את האקט המיני, ולא היה מנוס מלרענן את זכרונה מאמרותיה במשטרה" (עמ' 59 להכרעת הדין).

בנסיבות אלה, סבורני כי לא נפל פגם בדרך שבה התנהל בית משפט קמא, ובמעורבותו המסויימת בחקירתה של המתלוננת על דוכן העדים, ואין בידי לקבל את הטענה כי נגרם למערער עיוות דין בשל כך.

כבישת העדות

68. כפי שנפסק לא פעם, משקלה הראייתי של עדות לא ייפגע אך ורק עקב כבישתה של העדות, ככל שיש בידי העד הסבר סביר לכך שכבש את עדותו (ע"פ 4178/10 פרג' נ' מדינת ישראל, פסקה 124 (19.9.2013); ע"פ 3834/10 והבה נ' מדינת ישראל, פסקה 102 (6.3.2013)). ועוד נפסק, כי כאשר בעבירות מין עסקינן התופעה של כבישת העדות אינה נדירה, שכן לעתים קרובות, מתקשים הקורבנות לחשוף את המעשים הקשים שבוצעו בהם, בשל הקשיים הנפשיים והרגשיים הכרוכים בחשיפה זו, ולנוכח ההשלכות האישיות והמשפחתיות, שיש לעצם פנייתם למשטרה (ע"פ 9478/11 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 7 (4.9.2014); ע"פ 5949/13 שרחה נ' מדינת ישראל, פסקה 27 (17.3.2014); ע"פ 9399/09 ארלקי נ' מדינת ישראל, פסקה 32 (10.8.2010)). דברים אלה נאמרים ביתר שאת, כאשר עסקינן בעבירות מין בתוך המשפחה:

"כבישת עדויות של קורבנות מעשי מין על אשר אירע להם הינה תופעה נפוצה ומוכרת בחלק גדול מעבירות המין. הדבר מוכר במיוחד בעבירות מין המתבצעות בתוך המשפחה במסגרת מערכת יחסים מורכבת בין העבריין לבין קורבן העבירה... הנסיבות המביאות קטין, קורבן עבירות מין במשפחה, לכבוש את עדותו הן אכן רבות ומורכבות, ולרוב הן אינן מונחות על-פי היגיון וניתוח רציונלי של אדם בוגר. לכבישת העדות במצבים כגון אלה יש לרוב הסבר סביר המעוגן בנסיבות המיוחדות של העניין ובמציאות החיים שבה שרוי קורבן העבירה, ולכן אין בה כדי לפגוע באמינות גירסת המתלונן" (ע"פ 2485/00 פלוני נ' מדינת ישראל, פ"ד נה(2) 918, 925-926 (2001)).

ומהתם להכא. המתלוננת, כפי שתואר בהרחבה לעיל, הינה אישה מסורתית, ובעלת תפיסות שמרניות לגביי חיי אישות, וצניעות בכלל. לאורך שנים ארוכות, חוותה

המתלוננת התנהגות משפילה ואלימה, פיזית ומילולית, מצד בעלה, אשר ערערה את בטחונה העצמי והחלישה אותה נפשית. לא יפלא, אפוא, מדוע העדיפה המתלוננת להמשיך ולספוג את הפגיעה בה, מבלי להתלונן על אותם מעשים. לכך יש להוסיף, כי המתלוננת פנתה, לא פעם, למערער בבקשה להתגרש ממנו, אך הוא איים עליה "אני הולך מכניס אותך לחושך, אני לא אתגרש ממך בשלום" (עמ' 58 לפרוטוקול). ובכך לא סגי, שהרי כאשר פנתה המתלוננת ל-צ', אביה, וסיפרה לו כי המערער נוקט כלפיה באלימות, הגיב צ' בכעס, כפי שסיפר בעדותו: "אני כעסתי עליה שאסור לדבר על זה [...] זה אסור כי בתרבות שלנו, במדינה שלנו זה מותר שבעל ירביץ לאשתו. זה רגיל, זה לא משהו" (עמ' 407 לפרוטוקול).

דברים אלו מספקים, לטעמי, הסבר סביר, ואף למעלה מכך, לכבישת עדותה של המתלוננת, ולהגשת התלונה על-ידה רק לאחר שהוגדשה סאת הייסורים שלה.

69. לסיכום, נראה כי אין כל בסיס להתערבותנו בקביעות המהימנות שנעשו על-ידי בית משפט קמא, בדגש על מהימנות גרסתה של המתלוננת, אשר, כאמור, נתמכה בראיות חיצוניות נוספות. באותה מידה, גם אין מקום להתערב בדחיית גרסתו של המערער ובקביעה כי מדובר בגרסה בלתי מהימנה, מהטעמים שפורטו על-ידי בית משפט קמא.

מחדלי חקירה

70. המערער טוען, כאמור, כי נפלו בחקירתו פגמים ומחדלי חקירה שהיה בהם כדי לקפח את הגנתו. לטענת המערער, יש לראות כמחדל חקירה, בעיקר, את העובדה שהוא לא נחקר במשטרה על אודות האישומים השני והשלישי; ואת העובדה שחקירת המתלוננת במשטרה לא תועדה בתיעוד חזותי.

לטעמי, יש לדחות את טענותיו אלו של המערער. סבורני, כי אין בעובדה שהמערער לא נחקר באופן ספציפי בנוגע לאישומים השני והשלישי, כדי להשפיע, כהוא זה, על הגנתו. זאת שכן, גרסת המערער, לאורך כל הדרך, היתה כי אין כל אמת בדברים, וכי הוא מעולם לא קיים יחסי מין עם אשתו, שלא בהסכמתה. המערער חזר, פעם אחר פעם, על הכחשתו הגורפת את המעשים, ואף טען כי אשתו מעלילה עליו. לפיכך, מקובלת עליי עמדתו של בית משפט קמא, לפיה הכחשתו של המערער בנוגע לאישום הראשון "חולשת" גם על האישומים השני והשלישי. אשר לטענה בדבר היעדר תיעוד חזותי של חקירת המתלוננת, נחה דעתי כי הדבר לא השפיע על יכולתו של

המערער להתגונן מפני טענותיה. כפי שעולה מחומר הראיות, עדות המתלוננת תועדה בכתב; למערער ניתנה הזדמנות לחקור את המתלוננת בחקירה נגדית; והעימות שנערך בין בני הזוג תועד בכתב ובאופן חזותי. מטעמים אלו, הגעתי לכלל מסקנה, כי אין בפנינו מחדלי חקירה כלל, ומכל מקום, אין מדובר בפגם או מחדל חקירה היורד לשורשו של עניין, וניתן להגיע למסקנה כי לא נגרם למערער כל עיוות דין. ראו, בהקשר זה, את שציינתי בעניין ניימן:

"בהינתן תשתית ראייתית מספקת להוכחת אשמתו של נאשם, הרי שאין בקיומם של מחדלי חקירה, כשלעצמם, כדי להביא לזיכוי של הנאשם. בחינת טענות הנוגעות למחדלי חקירה תעשה בשני שלבים: תחילה יש לבחון האם מדובר כלל במחדל חקירה. רק אם המענה לשאלה הראשונה הוא בחיוב, יש לבחון את השאלה, האם בשל מחדלי החקירה הנטענים, נפגעה יכולתו של הנאשם להתמודד כראוי עם חומר הראיות אשר עמד נגדו, עד כי קיים חשש ממשי כי הגנתו קופחה, כמו גם זכותו להליך הוגן. בחינה זו נעשית, תוך שקלול המחדלים הנטענים אל מול התשתית הראייתית שהונחה בפני הערכאה הדיונית" (ראו גם: ע"פ 2478/12 אגבריה נ' מדינת ישראל, פסקה 22 (13.5.2015); ע"פ 1643/10 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 13 (25.1.2015); ע"פ 3947/12 סלאח נ' מדינת ישראל, בפסקה 44 (21.1.2013)).

71. עולה מן המכלול, כי אין כל מקום להתערבותנו בהכרעת דינו המפורטת והיסודית של בית משפט קמא. לפיכך, אציע לחבריי לדחות את ערעורו של המערער לעניין הרשעתו בדין.

הערעורים על גזר הדין

72. הלכה פסוקה היא, כי ערכאת הערעור אינה נוטה להתערב במידת העונש שהושת על-ידי הערכאה הדיונית, אלא אם מדובר בסטייה קיצונית ממדיניות הענישה המקובלת במקרים דומים, או כאשר נפלה בגזר הדין טעות מהותית (ע"פ 4498/14 גרידיש נ' מדינת ישראל (13.5.2015); ע"פ 5323/12 אבו ליל נ' מדינת ישראל (17.6.2014); ע"פ 7702/10 כהן נ' מדינת ישראל (29.5.2014)).

לאחר שבחנתי את החומר שלפניי, ונתתי דעתי לטיעוני הצדדים, הגעתי לכלל מסקנה, כי עונשו של המערער סוטה מהותית לקולה מרמת הענישה הראוייה, ולפיכך יש מקום לקבל את ערעור המדינה, כפי שיפורט להלן.

73. העבירות בהן הורשע המערער הינן חמורות על-פי כל אמת מידה, ומעידות על אופיו האלים של המערער, אשר הפגין אלימות מינית, פיזית, ומילולית כלפי אשתו, ואלימות קשה כלפי בנו הקטין י'. המערער ניצל את חולשתה ופגיעותה של אשתו, על מנת להשליט עליה את מרותו, ולספק, בכל מחיר, את יצריו המיניים, מבלי להתחשב ברצונותיה, ובהתנגדותה למעשים. למתלוננת, היא הנפגעת העיקרית ממעשיו של המערער, נגרם נזק רב, פיזי ובעיקר נפשי, והיא נותרה מוחלשת, מצולקת, ופגיעה. די לי אם אזכיר קטע אחד מדברי המתלוננת, שנמסרו מעל דוכן העדים, כשהיא ממררת בבכי:

"כל החיים שלי זה נתן לי כתם בכל הגוף, בחיים לא אשכח, בחיים, בחיים, בחיים. אפילו שאני אהיה, אפילו שאני אהיה מתחת לאדמה, העצמות שלי לא ישכחו מה שהתעלל בי ואת מה שעשה לי. בחיים. בחיים." (עמ' 138 לפרוטוקול).

74. רבות דובר בפסיקתו של בית משפט זה, על חומרתן היתרה של עבירות המין, ובעיקר כאשר עסקינן בעבירות מין המתבצעות במסגרת המשפחה, במקום שאמור להיות "חוף המבטחים" של הקורבן. בעבירות מעין אלו, מצווים אנו לשמש לפה לקורבן העבירה, ולתבוע את עלבונו ואת הנזקים שנגרמו לו, תוך הטלת עונשים חמורים על העבריין, מתוך מתן משקל הבכורה לעקרונות הגמול וההרתעה. יפים בהקשר זה, הדברים שנאמרו בע"פ 7951/12 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (7.4.2014):

"פשוט וברור אפוא כי נדרש עונש קשה ומכביד מאד כגמול הולם על מעשיו הרעים של המערער, על מנת להרתיע, וכדי למצות את כל תכליות הענישה. ראוי המערער לשנים ארוכות מאד מאחורי סורג ובריח; ראוי הוא, וראויים אחרים שכמותו, למען יראו ויראו, ועל מנת להבטיח את בטחונם של קורבנות פוטנציאליים לעבירות מין בכלל, ובתוך המשפחה בפרט. אלו האחרונים זקוקים באופן מיוחד להגנה

שכזו, בגלל חוסר האונים שבו הם נתונים באין מושיע ומגן בתוך המשפחה".

גם עבירות האלימות בתוך המשפחה נתפסות כעבירות חמורות במיוחד, ובית משפט זה נדרש, לא פעם, לומר את דברו, תוך הטלת ענישה קשה ומחמירה:

"מעשי אלימות בתוך המשפחה נתפסים כבעלי חומרה מיוחדת במערכת האיסורים הפליליים העוסקים בעבירות אלימות. הציפייה האנושית הטבעית הינה כי בתוך משפחה ישררו יחסי אהבה, הרמוניה, וכבוד הדדי. הפרתה של ציפייה זו הופכת את השימוש באלימות במשפחה לתופעה העומדת בניגוד עמוק לחוש הצדק האנושי. יתר על כן, במסגרת המשפחה, מופעלת האלימות על פי רוב בידי החזק כלפי החלש. פערי הכוחות הם גדולים כשמדובר באלימות כלפי קטינים או כלפי בת זוג [...] נפוצותן של עבירות אלה, והצורך להגן על קרבנות האלימות [...], תורמים אף הם להחמרה הנדרשת בענישה בעבירות אלה" (ע"פ 6758/07 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 7 ((11.10.2007)).

75. על יסוד האמור לעיל, סבורני כי אין בעונש הכולל שהושת על המערער משום מענה מספק לכלל צורכי הענישה, ונראה כי יש בעונשו של המערער משום סטייה מהותית מרמת הענישה שנקבעה בעבירות כגון דא. כך, בע"פ 5828/13 פלוני נ' מדינת ישראל (23.6.2015), נדחה ערעורו של מערער, אשר נידון ל-6 שנות מאסר בפועל, בגין ביצוען של שתי עבירות אינוס של אשתו, בצד עבירות איומים, וכליאת שווא. בע"פ 2760/11 פלוני נ' מדינת ישראל (7.2.2013), הורשע המערער בריבוי עבירות של מעשה סדום ובשלוש עבירות אינוס כלפי אשתו, בנוסף לשתי עבירות של הפרת הוראה חוקית. על המערער הושתו 9 שנות מאסר לריצוי בפועל, וערעורו נדחה. בע"פ 635/10 פלוני נ' מדינת ישראל (12.1.2012), נידון המערער ל-7 שנות מאסר לריצוי בפועל, בגין עבירה של אינוס בנסיבות מחמירות כלפי אשתו, בנוסף לעבירות של תקיפת בת זוג הגורמת חבלה של ממש; איומים; וכליאת שווא, וערעורו בפני בית משפט זה נדחה.

על יסוד האמור לעיל, הגעתי לידי מסקנה כי עונש המאסר שהושת על המערער במקרה דנא, 5.5 שנות מאסר לריצוי בפועל, הינו מקל יתר על המידה ויש מקום להחמירו, הגם שלא נמצא את הדין עמו, כדרכה של ערכאת ערעור, משמתקבל ערעור תביעה על קולת העונש. לטעמי, יש ליתן משקל רב יותר לנזקים הפיזיים ובעיקר

לנזקים הנפשיים שנגרמו למתלוננת, עקב מעשיו של המערער, ולהשלכות המעשים על יתר בני המשפחה. יצויין, כי אין להקל ראש גם במעשי האלימות שהפגין המערער, פעמים לא מעטות, כלפי י', בנו הקטין, אותו הוא הכה באכזריות באמצעות חגורה, עיקם את אוזניו, וסטר בפניו. לבסוף, יש להדגיש כי המערער עודנו מכחיש את המעשים בהם הורשע, ולפיכך הוא אינו זכאי להקלה בעונש הניתנת למי שמקבל אחריות על המעשים, ומביע חרטה כנה עליהם.

אשר על כן, אציע לחבריי לדחות את ערעורו של המערער גם לעניין העונש, ולקבל את ערעורה של המדינה, במובן זה שיתווספו 18 חודשי מאסר לתקופת המאסר שעל המערער לרצות, כך שעונשו של המערער יעמוד על 7 שנות מאסר, בניכוי ימי מעצרו. יתר רכיבי גזר דינו של בית משפט קמא יותרו על כנם.

סוף דבר

76. על יסוד הנימוקים המפורטים לעיל, אמליץ לחבריי לדחות את ערעורו של המערער בע"פ 919/14, על שני חלקיו, ולקבל את ערעורה של המדינה בע"פ 1174/14, בהתאם לאמור בפסקה 75 לעיל.

ש ו פ ט

השופט ח' מלצר:

אני מסכים.

ש ו פ ט

השופט י' עמית:

אני מסכים.

ש ו פ ט

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט א' שהם.

ניתן היום, י"ט באלול התשע"ה (3.9.2015).

שופט

שופט

שופט